

TARTU ÜLIKOO
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
KULTUURITEADUSTE JA KUNSTIDE INSTITUUT
ETNOLOOGIA OSAKOND

Maarja Palu

KOGUKONNA LOOMINE JA SELLE ERINEVAD PRAKTIKAD KIHNU
NOORTE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendajad teadur Kirsti Jõesalu,
teadur Raili Nugin (Tallinna Ülikool)

Tartu 2016

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	4
Teemapüstitus.....	6
Uurimislugu.....	9
Metodoloogilised lähtekohad ja allikad.....	10
1. KIHNU NOORTE ARUSAAM KOGUKONNAST.....	12
1.1. Kogukonnatunde avaldumine erinevates praktikates	13
1.1.1. Jõulud kui oluline kogukonna liitja Kihnu kultuuris	13
1.1.2. Muud praktikad	15
1.2. Kogukonnas elamise eelised ja kitsaskohad	18
1.3. Kogukondliku eluviisi hääbumine	19
2. NOORTE SOTSIAALSED SUHTED	21
Kogukonnatunne pere- ja sõpruskonnas	21
Noored Kihnus	22
Kihnu noored Tartus.....	22
2.1. Noorte vaba aja tegevused	24
2.3. Suhtumine võõrasse	25
3. NOORTE LAHKUMINE JA TULEVIKU VÄLJAVAATED	28
3.1. Kihnu noorte lahkumise põhjused saarelt	29
3.2. Kalapüügi kui traditsioonilise elatusala hääbumine Kihnus	31
3.2. Kihnu noorte arvamus väljavaadetest saarel	33
KOKKUVÕTE.....	38

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	42
Allikad.....	42
Publitseeritud kirjandus	42
 SUMMARY: THE CREATION OF COMMUNITY AND ITS PRACTICES AT THE EXAMPLE OF YOUNG PEOPLE OF KIHNU	 45
LISAD.....	47
Lisa 1. Intervjueeritavate andmed	47
Lisa 2. Kurase baari baaridaamid Agne ja Seidi. Suvi 2015.	48
Lisa 3. Alvar Tolli turismitalu õuel. Suvi 2015.	49
Lisa 4. Kakuam Pärnu lahes. Foto erakogust. Kevad 2016.	50

Sissejuhatus

Käesolevat uurimust ajendas kirjutama minu enda isiklik side Kihnu ja selle kultuuriga. Nimelt olen Kihnus sündinud ja üles kasvanud. 2009. aastal lõpetasin Kihnu Kooli ja jätkasin õpinguid mandril, Pärnu Ühisgümnaasiumis, hiljem astusin sisse Tartu Ülikooli. Elades ja õppides aastast 2009 mandril, olen saarel veetnud kõik oma suved. Kihnu päritolu on üsna tugevalt kujundanud minu identiteeti ja erinevaid arusaamu. Minu teadlikkus kihnlaseks olemisest kujunes välja üsna noorelt. Hoolimata sellest, et praegusel eluetapil on füüsiline distants Kihnuga igapäevaselt tajutav, identifitseerin end ikka kihnlaseks.

Sellest tulenevalt jäin mõtlema, et tänapäeval ei kujunda enam (noore) kihnlase identiteeti ainult Kihnus elamine. Siinkohal võime rääkida üleüldistest arengutest, mille on tinginud läänelikke ideede levik. Piiride avatus, hariduse tähtsustamine, samuti massimeedia ja kauba tarbimise üha kasvav mõju on mitmekesistanud identiteediloomet. Tihti peale võime rääkida identiteetide paljususest. Nii võime ka kihnlaste kohta nii Kihnus kui mandril väita, et nende identiteedid on mitmekülgsed. Eelnev mõttekäik andis olulise tõuke käesoleva töö valmimiseks. Püüan oma tööga vastata küsimusele: kuidas Kihnu noored mõistavad kogukonda? Sissejuhatavas peatükis annan ülevaate uurimistest ja küsimustest, teoreetilistest lähtekohtadest ja välitöödest. Sissejuhatavale peatükile järgneb analüüsi osa, mis jaguneb kolme peatükki.

Esimeses peatükis võtan vaatluse alla noorte arusaama kogukonnast ja kogukonnatundest ning millistes praktikates kokkukuuluvustunne avaldub, ühtlasi käsitlen kogukonnas elamise eeliseid ja kitsaskohti. Teises peatükis peatun sotsiaalsetel suhetel

Kihnu noorte vaatepunktist ning uurin, milline on noorte omavaheline läbikäimine nii Tartus kui Kihnus ning millega nad tegelevad saarel vabal ajal. Eraldi peatun noorte suhtumisel võõrasse, kes tuleb saarele elama väljaspoolt, ning sellel millised eeltingimused aitavad võõral Kihnu kogukonda sulanduda. Viimases peatükis käsitlen Kihnu noorte lahkumise põhjuseid saarelt ning uurin nende käest, millised võiksid olla tulevikuväljavaated saarel.

Algselt pidin töös käsitlema ka keele teemat, kuna kihnu keelt (murrakut) võib samuti vaadelda kohaliku identiteedi ja kogukonda kuuluvuse märgina, nagu see tuli välja ka informantide vastustest. Töö käigus otsustasin, et keskendun siiski ainult füüsilistele tegevustele, milles grupiliikmete ühistunne avaldub.

Kihnu on Liivi lahe suurim saar, mis on 7 kilomeetrit pikk ja 3,3 kilomeetrit lai; pindala on 16,9 ruutkilomeetrit. Lähim mandripunkt Lao maanina asub 10,2 kilomeetri kaugusel, lähim asustatud ala Manija saar on 7,5 kilomeetri kaugusel (Kihnu kultuuriruum: *online*). Pärnu jääb mööda otsest mereteed minnes 45 kilomeetri kaugusele (Kalits 2006: 13).

Tänu eraldatusele mandrist on Kihnus tänaseni mõnevõrra säilinud omapärane kultuur, mis hõlmab endas nii kogukondlikku elulaadi, suulist pärimust, materiaalselt kultuuri, kihnu murret ja looduslikku keskkonda. Seda eriilmelist kultuurikooslust on tunnustatud ka globaalsel tasandil. Nimelt kanti Kihnu Kultuuriruum 2003. aastal UNESCO inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja. Enamgi veel, 2008. aastal liideti see koos teiste meistriteostega inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja (Kihnu kultuuriruum: *online*; Rüütel 2013: 11).

Kuigi väljaspool¹ Eestit kujundatakse Kihnust tihtipeale pilti kui traditsioonidest kinni hoidvast ja pärimust kandvast miniühiskonnast, on ka sellel väikesaarel olnud seotud muu maailma ja ühiskonnas toimunud üldiste muutustega. Sellele on paljuski kaasa aidanud kihnlaste mobiilsus. Kihnu mehed, kes olid teada-tuntud meremehed ja sõitsid

¹ Aastal 2015 ilmus Kihnust kui naiste saarest lugu araabia uudistekanalil Al Jazeera (Al Jazeera: *online*).

võõrastel vetel, vahetasid Kihnu riided välja nii-öelda linnariiete vastu juba möödunud sajandi esimesel poolel (Palu 2011: 6). Samal ajal kannavad vanad naised *kõrti* (Kihnu rahvaseeliku nimetus) veel praegugi igapäevariidena, noored pigem pidudel. Mõnekümne aasta jooksul on igapäevane mobiilsus tänu maismaaga suurenenud, mis tähendab ühtlasi tihedamat kokkupuudet mandriga. Seal toimuvaid arenguid võetakse eeskujuks ning neid praktiseeritakse ka saarel. Näiteks on viimase kahe kümnendi jooksul tähtsaks muutunud interneti olemasolu saarel, kuna selle kaudu hoitakse end kursis muus maailmas toimuvaga, loetakse uudiseid ja kasutatakse erinevaid suhtlusportaale, mille vahendusel hoitakse kontakti väljaspool Kihnut elavate sugulaste ja sõpradega. Niisiis võib öelda, et kihnlased toimetavad samamoodi komplekskes maailmas nagu ülejäänud inimesed nende ümber.

Teemapüstitus

Käesolevas töös võtan vaatluse alla Kihnu noorte kogukonnatunnetuse. Sellest tulenevalt on eesmärgiks saada vastus peamistele küsimustele:

1. Mida mõistavad noored kogukonna ja kogukonnatunde all?
2. Millistes praktikates avaldub kogukonnatunne noorte arvates?
3. Millised on noorte sotsiaalsed suhted Kihnu kogukonnas?
4. Millisena näevad noored nende endi väljavaateid saarel?

Teema valikul andsid väga olulise panuse Kihnu noored ise. Seoses ideega uurida Kihnu noori kirjutasin 2015. aasta sügise algul Facebooki gruppi "*Nuõrõd kihnlasõd*" (Facebook. *Nuõrõd kihnlasõd: online*). See koondab Kihnu noori sel eesmärgil, et nad saaksid sõna võtta ja arutleda olulistel teemadel, mis vajavad nende jaoks lahti seletamist. Samuti jagatakse seal infot, mis puudutab nii noori kui kohalikku eluolu. Oma pöördumisega noorte poole tahtsin, et nad kirjutaksid mulle, milliseid asju, sündmusi või tegevusi peavad nad kihnlaseks olemise puhul oluliseks. Nimekirjast sümpatiseeris mulle

kõige enam kogukonnatunne. Seda ei saa vaadelda eraldi kogukonnast, kuna see on üheks kriteeriumiks kogukonna ühtsele toimimisele. Kogukonnatunne eeldab tihedaid sotsiaalseid suhteid, mida aitavad luua ühiselt jagatavad väärtushinnangud ja hoiakud ümbritseva suhtes. Samuti aitavad kogukonnatunnet kinnitada erinevad korduvad praktikad.

Antud teemat pean oluliseks uurida erinevatel põhjustel. Kõigepealt toon siinkohal välja olulised ajaloolised protsessid, mis aitavad teemat paremini mõtestada. 20. sajandi keskpaiku algasid muutused Kihnu argielus. Nimelt loodi nõukogude ajal 1949. aasta kevadel Kihnus põllumajandusliku abimajandiga kalurikolhoos Nõukogude Partisan. Hiljem toimusid kolhoosis strukturealsed muudatused. 1973. aastal liideti Nõukogude Partisan Pärnu Kaluriga, mis tähendas, et Kihnu osakaal muutus Pärnu allüksusena tühiseks. Kihnlastelt võeti ära traalid, kaugpüügikalurid siirdusid linna elama, sealjuures lahkus ka palju noori. Sellest tulenevalt süvenes saarel tööpuudus (Rüütel 2013: 34).

Peale Nõukogude Liidu kokkuvarisemist ja Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal on ühiskonnas toimunud mitmed argielu ümberkorraldavad muudatused. Üheks reformide tulemuseks oli lagunemine ja põllumajandussektori üldise tähtsuse vähenemine võrreldes varasemate kümnenditega. Lisaks on muutusi kaasa toonud ka kapitalistlike ideede levik, mis muutis senised peamiselt jagamisel, teenetel ning tutvustel põhinevad majandussuhted individuaalseteks ning rahasse arveldatavaks. Maakohtade toimimismehhanisme muutis põllumajandus- ja maareformi vastuvõtmine 1992. aastal, mille eesmärk oli tagastada maa endistele omanikele ning minna üle peamiselt talumajapidamisele. Reform ei leidnud nii positiivset tagasisidet maaelanikkonna seas, kui loodeti (Annist 2011: 86-87; Bardone 2013: 47-48). Need ühiskondlikud muutused mõjutasid taaskord Kihnu argielu ja ka väljarännet saarelt.

Viimase paarikümne aasta jooksul on Kihnu püsielanikke arv langenud². Kõige

² Siinjuures tuleb eristada Kihnu saare püsielanikke ning Kihnu valda sissekirjutatuid. Statistikaameti kohaselt oli Kihnu valla elanike arv 2000. aastal 500, 2011. aastal 510 ning 2016. aastal 682 (Statistikaamet: *online*). Statistikaamet kajastab rahvastikuregistrijärgset elukohta. Samas kõik Kihnu valda sissekirjutatud ei ela saarel püsivalt, lisaks registreerivad linnas elavad kihnlased oma lapsed Kihnu valda majandulik-poliitilistel põhjustel.

kriitilisemaks küsimuseks elu säilitamisel ning arendamisel maapiirkondades peetaksegi just noorte lahkumist, sest nemad on kõige aktiivsem osa ühiskonnast (Stockdale 2006, Nugin 2014: 1447 kaudu). Kui ei kasva peale uut põlvkonda, kes sünnipaika pidama jääb, siis kaob kogukond selles tähenduses, nagu seda senini mõistetud on.

Kogukonna uuringud on etnoloogias, antropoloogias ja sotsiaalteadustes laiemalt olnud olulised. Kogukonna mõiste on paljude uurijate jaoks probleemne, kuna sellele ei suudeta anda ainuvõimalikku definitsiooni. Varasematest kogukonna käsitlustest (Noyes 2003: 12) võib siiski välja lugeda, et grupiliikmete omavaheline tihe ja mitmekülgne suhtlemine on üks tingimus, millel kogukonna eksistents baseerub. Oma töös toetun ma eelkõige Noyesi (30, 33) arusaamale, et kogukonnas eksisteerivaid sidemeid järjepidevalt taasluues võib kogukonda pidada elujõuliseks, selle juures on oluline kollektiivne toimimine. Kihnu kogukonnas taasluuaks sotsiaalseid sidemeid erinevate traditsiooniliste praktikate kaudu, näiteks tantsimine, laulmine, kalendritähtpäevade tähistamine ja erinevad riitused (näiteks pulmad ja matused).

Kihnu ajaloolis-poliitilisi protsesse silmas pidades on oluline vaadelda, kuidas kogukonda on käsitletud Ida-Euroopa uuringutes. Peamiselt on kogukonda käsitletud läbi arenguantropoloogilise prisma. Nimelt on sotsialismijärgset kogukonda vaadeldud kui peamist ühiskonna muutustele reageerivat kooslust. Varasemad uuringud on vaadelnud, kuidas erinevad kogukonnad on muutusi vastu võtnud ning kuidas see on mõjutanud kogukonnasiseseid toimimismehhanisme (Annist 2011: 46-49). Ingrid Rüütli (2013) öeldu: “Traditsiooniline elukorraldus püsis 20 sajandini ning kogukondlik eluviis, solidaarsus ja vastastikune abistamine on kihnlastel aidanud üle saada ka hilisematest ajaloovapustustest” põhjal võib teha järeldusi, kuidas Kihnu kogukond on muutustega toime tulnud.

“Klassikalised kogukonnauuringud nägid kogukonnana ühte kindlat geograafilist ala ja selle sees toimivaid sotsiaalseid suhteid” (Dennis; Daniels 1994: 202, Aljas 2002: 6 kaudu). Kihnu puhul tuleb rõhutada selle saarelisust, mis on erinevatel aegadel andnud oma panuse kogukonna tihedale läbikäimisele. Ajaloost on teada, et kihnlased käisid Ojamaalt (*Gotlandilt*) käiakive toomas. Taolisi reise ei võetud üksinda ette, see nõudis

kollektiivset panust. Nii on ka UNESCOs 2003. aastal vastu võetud “Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni” kohaselt on kogukondlik tegevus üks valdkondadest, kus vaimne kultuuripärand avaldub (Rüütel 2013: 12).

Uurimislugu

Siinkohal annan ülevaate eelkõige Kihnuga seotud töödest, lisaks toon välja noortega seotud uurimusi. Kihnu kohta on varasemalt kirjutatud erinevatel teemadel, millest leiame viiteid ka Kihnu kogukondlikule eluviisile. Varem oli etnograafia materiaalse kultuuri keskne. Nii on näiteks Vilve Kalits 1963. aastal kaitsnud põhjaliku kandidaaditöö teemal “Kihnlaste elatusalad IX sajandi keskpaigast tänapäevani”. Oma uurimuses kasutan Sihtasutuse Kihnu Kultuuriruumi 2006. aasta väljaannet Kalitsi tööst. Nimelt kirjeldab ta kõikide muude töövormide kõrval ka merekalastust, mis on minu töö seisukohalt olulise tähtsusega. Lastekirjanik, pedagoog ja ühtlasi Kihnu Instituudi nõukogu liige Harri Jõgisalu on koostanud jutukogumiku “*Meri põlõm`te paljas vesi*” (2006), mille keskmes on meri ja Kihnu saaristu. Üks pikaajalisim Kihnu kultuuri uurija on olnud folklorist Ingrid Rüütel, kes on põhjalikult uurinud Kihnu kultuuri. “Kihnu pulmakombed – juured ja suundumused” või “Kihnu tantsud minevikus ja tänapäeval” on vaid mõned tööd tema kihnuteemalistest uurimustest. Samuti on Rüütel Kihnut vaadelnud etnoloogilisest vaatepunktist. Nimelt käsitleb Rüütel oma uurimuses “Naised Kihnu kultuuris” (2013), mida ma ka käesoleva töö raames kasutan, eri sugupoolte rolle Kihnu vaimses kultuuris. Keskkonnaantropoloog Joonas Plaan (2012) on uurinud inimese ja looduse vahelist koosmõju Kihnu kalurite näitel.

Kogukondadest Eestis on töid kirjutatud varemgi. Kagu-Eesti sotsialismijärgsetest keskusküladest on põhjaliku uurimuse kirjutanud Aet Annist (2011). 2002. aastal kaitses Agnes Aljas oma peaseminaritöö Saaremaal asuva Kihelkonna valla argielust ja kogukonnast. Kihnu teemadel on oma bakalaureusetööd Tartu Ülikooli etnoloogia

osakonnas kaitsnud Laura Laasi (2008), kes võrdles kalastuse ja põllumajanduse tähtsust kolhoosiperioodil ja tänapäeval, ning Liisa Põld (2007), kes vaatles turismi kui Kihnu kultuuriruumi osana 21. sajandil. Mõlemad tööd põhinesid osakonna välitöödel Kihnus. Kihnu rahvausundilist pärimust on talletanud Jaan Sudak (2015). Kuigi eelnevad tööd avavad mingeid tahke kogukondlikkusest, on kogukonna liikmete eneserefleksiooni uurimine seni puudunud. Oma tööga üritan selle koha täita ning kindlasti annab uurimus juurde mõne uue külje, mis täiendab varasemalt tehtud töid.

Noorte etniline identiteet on taas tõusnud huviorbiiti. Näiteks on Jaanika Jaanits (2013) kirjutanud komi tudengite etnilisest eneseteadvusest. Samuti on uurimusi tehtud noorte väljarändest päritolukohast. Näiteks on Thjoroddur Bjarnason (2009) uurinud Islandi noorte emigreerumise valikutest. Nii nagu Kihnu, on Island saareline ühiskond ning väljaränne on aktuaalne. Eestis on maanoorte lahkumise erinevaid tahke uurinud Raili Nugin. Oma töös toetun Nugini artiklile ““KUSAGIL ON IKKA PAREM KUI MEIL...” Maanoorte valikute taustast ajakirjanduse ja noorsootöötajate pilgu läbi””. Noorte lahkumine kodupaigast kinnitab taaskord antud teema uurimise vajadust. Sarnaselt neile käsitlen oma töös ka Kihnu noorte lahkumist saarelt.

Metodoloogilised lähtekohad ja allikad

Uurimustöö peamiseks allikateks on 2016. aasta veebruaris ja märtsis välitöödel kogutud materjalid. Uuritava sihtgrupi valisin välja juba 2015. aasta suvel. Kuna teadsin, et muul ajal on mul keeruline pikemalt Kihnust viibida, siis otsustasin juba suvel koguda pildimaterjali noortest ja nende tegevustest saarel. Pildimaterjali leiab töös lisade alt. Välitöödel kasutasin kvalitatiivset uurimismeetodit, mis koosnes poolstruktureeritud intervjuudest ja osalusvaatlusest. Intervjueerimise ajal üritasin ennast jätta pigem tagaplaanile ning kuulata rohkem informanti.

Välitöid viisin läbi Kihnus ja Tartus. Peamine eesmärk, miks ma otsustasin kahes

erinevas paigas elavaid noori intervjuuerida oli soov muuta uurimistööd mitmekesisemaks. Mind huvitas, kas erinevates keskkondades elamine mõjutab kuidagi noorte vastuseid. Peamine tegur, miks otsustasin Tartu linna kasuks oli asjaolu, et elan ise hetkel Tartus ning nii oli mul kõige lihtsam linnas elavaid Kihnu noori tabada. Kokku tegin kaheksa intervjuud: viis naist ja kolm meest. Vastanud jäid vanusevahemikku 19-28 eluaastat. Eesti Noorsootöö (Riigi Teataja 2010: *Online*) seaduses on kirjas, et noor on 7.-26. aastane isik. Oma töös soovisin intervjuuerida noori, kes on jõudmas iseseisvasse eluetappi. Seepärast pidasin enda jaoks olulisemaks keskenduda kahekümnendates eluaastates noortele. Ülempiiri osas ei järginud ma üldkehtivat määra. Kuna aina pikenev õpiaeg lükkab edasi tööturule siirdumise aega, siis arvan, et 26 eluaastat on siinkohal vaieldav. Neid noori, kes rääkisid kihnu keeles, tsiteerin töös kihnu keeles, ja kirjakeeles neid, kes kasutasid kirjakeelt. Tsitaate lugedes võib täheldada, et Kihnus elavad noored rääkisid pigem kihnu keeles, samas kui Tartu kihnlased kasutasid rohkem kirjakeelt. Tõenäoliselt tulenes see sellest, mis keelekeskkonnas parasjagu viibiti. Kuna Tartus elavad kihnlased ei puutu igapäevaselt kihnu keelega kokku, siis oli nende jaoks üleminek raskem. Nii mina kui paljud informandid rääkisime intervjuudel kihnu ja kirjakeelt läbisegi. Üheltpoolt oli mul imelik rääkida kihnlasega puhtas kirjakeeles, teisalt oli poolstruktureeritud intervjuusid lihtsam kirjakeeles läbi viia.

Abistava materjalina olen kasutanud Rüütli käsikirja “Naised Kihnu kultuuris” (aastaarv puudub), mis on olemas Kihnu muuseumis. Tõenäoliselt on Rüütel seda välitöömaterjali kasutanud oma hilisema samanimelise uurimuse, mida juba ülal korra mainisin, valmimiseks. Kuna ma ei leidnud soovivat infot hilisemast tööst, siis otsustasin viidata käsikirjale. Samuti toetun oma töös Mare Mätase kirjadele Ingrid Rüütlile, mille on viimane oma uurimuses “Naised Kihnu kultuuris” (2013) välja toonud. Siinjuures pean oluliseks märkida, et Rüütel ei ole mulle isiklikult neid kirju edastanud.

Kindlasti on tööd mõjutanud minu isiklik side nii Kihnu kui uuritava grupiga. Sarnaselt informantidega jagan samu kogemusi ja tõekspidamisi, otseselt ei ole ma kasutanud autoetnograafilist (Ehn 2011: 53) lähenemist, kuid olen oma teadmisi Kihnu

argielust kasutanud erinevate nähtuste seletamisel.

1. Kihnu noorte arusaam kogukonnast

Järgnevalt käsitlen Kihnu noorte arusaama kogukonnast ja kogukonnatundest. Ühtlasi keskendun erinevatele praktikatele, milles ühtlustunne teiste liikmetega avaldub. Samuti vaatlen, millised on kogukonnas elamise tugevused ja kitsaskohad ning kuidas nad end teiste kihnlastega suhestavad.

Liisa Pöld (2007: 18) arvab, et kihnlaste identiteet väljendub nende tugevas kogukondlikkus kokkukuuluvustundes, mis läbi vastandatakse end tihti mandriinimestele. Veel ütleb ta, et eristumise juures mängivad rolli nii kultuurilised iseärasused, kui ka kihnu murre (Pöld 2007: 18). Minu intervjuueeritud Kihnu noorte jaoks tähendab kogukond ühiselt jagatavaid kultuurilisi elemente, milleks on murrak, rahvariided, sarnased arusaamad, väljakujunenud tavad ja traditsioonid. Need loovad ühtekuuluvustunde: *Samad-- noh, murrak nagu näiteks, rahvariided – kõik sioksõd asjad* (snd 1991, N, Kihnu). Ühe teise informandi arvamuse kohaselt aitab kogukonna- ja ühtekuuluvustunnet luua grupi eraldatus teistest, kuna see tagab samas grupis elavatele inimestele sarnase eluviisi: *Ondki siokõ ühtekuuluvustunne ikkagi, et siesama elu. Et meitel just sie meretagune elu nagu panõb ästi paelu piire paika, ma arvan, mis nagu lüeb või nagu tuõbki vällä selle... kogukonnatunde* (snd 1991, N, Kihnu).

Lisaks sellele tähtsustatakse ka sotsiaalseid suhteid: *Kogukond tähändäbki sedä, et üksteise aitamist ning, üksteisegä läbikäimist ning, ütleme, et nagu kihnu kogukond ond, ondjo* (snd 1991, M). Aljas (2002: 7) on oma peaseminaritöös kogukonna uurimisel samuti tähtsustanud sotsiaalseid suhteid, kuna neil on kogukonna liikmete jaoks tähendus. Kogukonnatunne väljendub üksteise toetamises, aitamises ja üksteisega läbikäimises. Ühtlasi tagab eelpoolmainitu inimesele turvatunde selles keskkonnas, kus ta elab: *Et meil*

on nagu see keeleline kultuur ja kõik see tavad ja traditsioonid ja kõik see. Et nagu see muudabki nagu inimesed selles suhtes sarnasteks nagu ja nende inimestega, kellega nad koos elavad ja see annabki nagu sellise noh, sotsiaalse ühtlustunde nii-öelda. Ja see ühtlustunne nagu võib-olla aitabki või noh, annab juurde sellist sotsiaalset kindlust ja sellist turvatunnet nii-öelda (snd 1996, M, Tartu).

Kihnu ja Tartu intervjueritavate vahel ei olnud kogukonnatundest rääkimise puhul silmnähtavaid erinevusi, mida siinkohal välja tuua. Küll aga võib märkida, et mõlemad pooled rääkisid kogukonnatundest Kihnuga seoses, mis ei ole niivõrd imekspandav saarel elavate noorte puhul. Tartus elavad noored tõid samuti kogukonnatundest arutlemisel näiteid Kihnu kogukondlikust elust, mainimata kordagi, kas kogukonnatunne avaldub mingil moel ka nende praeguses keskkonnas. Ilmselt jagasid nad minuga just kihnu kogemust sama tausta ning minu uurimisteema tõttu või siis avaldub nende jaoks kogukonnatunne sellisel kujul, nagu nemad seda mõistavad, eelkõige Kihnus. Samas ei esitanud ma Tartu kihnlastele täpsustavat küsimust sellest, kas kogukonnatunne avaldub mingil viisil ka Tartus.

1.1. Kogukonnatunde avaldumine erinevates praktikates

1.1.1. Jõulud kui oluline kogukonna liitja Kihnu kultuuris

Jõulud on Kihnus kõige suurem kogukondlik oma üritus, siis on kõik noored ja mandrikihnlased kodus, käiakse kõik pered läbi, suheldakse omavahel palju, klaaritakse tüliasju ja vallaasju ja muid asju, tantsitakse ja lauldakse palju ja on üldse kõige-kõige toredam aeg Kihnus (Mätas 2010, tsit. Rüütel 2013: 155 kaudu). Nii nagu Mare Mätas oma kirjades Ingrid Rüütlile tõdeb, kinnitavad ka noored jõulude olulisust kogukonnatunde loomises ja kinnitamises: Eriti just võib-olla siis jõulude ajal, kui käiakse niimoodi ja räägitakse ja ollakse, et siis nagu tunned ka, et oled kihnu (snd 1992, N, Tartu). ...siis

muidugi Kihnu jõulud ond siokõ, kus kõik nagu kogo suavad omavahel ning siis käüäd külä kaudu ning (snd. 1996, N, Tartu). Jõulud on noorte jaoks olulised, kuna siis näevad üksteist ka noored, kes pole ammu kohtunud. Külä kaudu käimisel on lisaks tantsule, pillimängule ja niisama olemisele veel omaette väärtus. Nimelt teeb iga Kihnu pere jõuludeks suures koguses lihapirukaid ja koduõlut. Paaris talus olen saanud ka poest ostetud õlut, kuid see on pigem erand. Tavaliselt ei lahku külalised ilma lihapirukaid või õlut proovimata. Hiljem arutatakse omakeskis, kus talus pakuti kõige maitsvamaid pirukaid ja kelle tehtud õlu oli kõige parem.

Mätas kirjutab, et kui varem käisid jõulude ajal ringi ainult mehed, siis aja jooksul on see muutunud kõikide pühaks. Muudatus on toimunud nii soolises kui vanuselises aspektis, väljas käivad nii mehed kui naised, poisid ja tüdrukud. *Lõpetuseks: 20 aastase taguste jõuludega võrreldes on muutunud see, et jala käivad meestepundid on teedelt kadunud, v.a oma naabruskonnas ringi käivad mehed, kaugemaid retki jala ette ei võeta. Latsis käivad ka naised ja tüdrukud, mis oli varem tabu, vähemalt jõululaupäeva öösel; sõidetakse kogu Kihnu läbi (siiski kohati ka valikuliselt, olemeb pundist, ennekõike valitakse ikka oma sõpru)* (Mätas 2012, tsit. Rüütel 2013: 155 kaudu). Ühe minu informandi vastuses tuli vanuseline aspekt hästi esile: *...siis muidugi kihnu jõulud ond siokõ, kus kõik nagu kogo suavad omavahel ning siis käüäd külä kaudu* (snd 1996, N, Tartu). *Noh, näiteks jõulud ondjo, jõulõ aegõs ikka nagu vällä lähäd ondjo, et sie ond nagu nuõrtõ kommõ või siokõ, et jõulõ aegõs välles käümine.* Pereinimese jaoks võivad kohati probleemiks olla suured kambad: *...on tekkinud ülisuured noortekambad, kus teinekord kuni 30 noort pundis (need kambad ei meeldi kellelegi, peetakse liiga suureks, mõnel pool ei mahu tuppa ära ja ei oska midagi neile pakkuda ka)* (Mare Mätas 2012; tsit. Rüütel 2013: 155 kaudu). Samas kui noorte jaoks on suurtes kampades liikumine pigem tavaline: *Siis ikka olõd puntis ning kui tullaksõ sio juurõst läbi, ütleme, punt tulõb sio juurõ, siis ju lähäd nendegä juurõ ning lähäbki sedäsi – punt lähäb kogo* (snd 1991, M, Kihnu).

Jõulupühad kestavad ametlikult kolm päeva, 24.-26. detsember. Mätas kirjutab: *...jõululaupäeva öösest alates kuni kolmanda pühani on igas peres ööpäevaringselt palju*

külalisi, kellele õlut pakkuda ja keelga juttu ajada (Mätas 2012, tsit. Rüütel 153 kaudu) Niisiis võib selle aja jooksul külalisi üsna palju läbi astuda. Kui arvestada mõne pundi suurust, siis ei ole see imekspandav: *Arvan, et minu kodus käis jõulude ajal ja uiõ-aasta poistena läbi umbes sadakond inimest. Ise ma latsis ei käinud, olin kodus oma külalistele ööpäevaringselt kättesaadav, külalised tulevad ja sõltumata kellaajast.* (Mare Mätas 2012, tsit. Rüütel 2013: 155 kaudu). Mõned talud on aja jooksul mingil põhjusel kujunenud populaarsemateks kui teised. Sellest tulenevalt juhtub ka seda, et vahepeal saab jõuluõlu otsa ja pühade keskel hakatakse uut tegema. Sarnaselt jõuludele käiakse küla peal ka uue aasta esimesel päeval.

Nagu eelnevalt Mätase jutust välja tuli, astutakse sisse kellaajast hoolimata, mis tähendab, et paljudes kohtades on ukсед ööpäevaringselt lahti. Iga aasta leidub ka neid talusid, kus ukсед jäävad suletuks terveteks pühadeks, mis on pigem erand. Vanasti võis uste ööpäevaringsel lahtihoidmisel olla ka see tähtsus, et jalgsi liikuvad mehed liigse õlletarbimise pärast kellegi ukse taha lumehange magama ei jääks. See näitas kogukondlikku hoolitsust üksteise vastu (Mätas 2012, Rüütel 2013: 155).

1.1.2. Muud praktikad

Lisaks jõuludele nimetati kogukonna loome toetajana ka muid praktikaid. Näiteks toodi matuste puhul välja kogukonnaliikmete kaastunne omastele ja abistamine matuste korraldamisel: *...matused, kus inimesed tulad aitavad ondjo sjõnd ning aitavadki siol ää korraldada kõik matusõd ning ond kirikulaulajad ondjo ning ond kirikutalitlusõd, kõik kombõd ondjo. Et kõik ond nagu-- Noh, sie näutäbki kogukonnana, et-- Noh, sie ond muidugi tänapääväl ikka allõs, et matustõ talitlusõd ning, nied tehässe kõik koos* (snd 1991, M, Kihnu). *...ja võib-olla jah see, et kui tõesti nagu need suuremad juhtumid, mingisugused matused ja midagi, et siis kindlasti minnäkse kõik sinna, ee veel kaastunnet avaldama, kui sa vähegi tuttav olid umbõs...* (snd 1994, N, Tartu).

Pidude juures rõhutati samuti koosolemist, sealjuures ühiste tantsude tantsimist ja kõrdi kandmist: *Kui ond mingid sioksõd üritused ning, kus sia lähäd Kihnu rahvamaja ning siäl mängäb vägev ansambõl ning kõik taentsvad, kõrdid selges ning kõik tulõb naa loomulikult... siäl nagu tunnõd võib-olla kõegõ rohkõm sedä siokõst ühtekuuluvustunnet ning siokõst kogukonnatunnõt. Ästi mõnus tegelikult* (snd 1991, N, Kihnu). Ühe vastanu meelest avaldub kogukonnatunne ka sünnipäevade tähistamises, kuna sünnipäevapidu aitavad korraldada ka teised kogukonna liikmed. Tõenäoliselt mõtles informant siinjuures seda, et Kihnus on kombeks ümmargusi aastarve suuremalt tähistada, tavaliselt alates 20.-30. eluaastast. Ettevalmistusi aitavad teha nii sugulased, naabrid kui sõbrad.

Paar informanti tõstsid esile talguid. Esimene informant rõhutas selle juures suguvõsa liikmete vahelist ühistegevust *...siis tehässe mingid talbusõd ondjo. Mõnõd pered tegäd ju, puid tehässe talbustõga ning. Et noh, sie ond kõik mio arust kogukonna ühendav, et kõik nuõrõd ning ütleme, et tüe ning kõik nagu ühendäb* (snd 1991, M, Kihnu). *...ma ei tea, käiakse talgutel näiteks, on minu arvates üks see, mis on kogukonna soodustaja. Ma ei tea, kartuleid võetakse koos üles ja siis minnakse nagu-- pered käivad nagu üksteisel kartuleid üles võtmas* (snd 1992, N, Tartu).

Varasemas uuringus on rõhutatud, et Eesti küla kogukondlikus elulaadis püsisid talgud kaua, kuni 20. sajandini. Talgute korras tehti ära suuremad tööd, nagu näiteks sõnnikuvedu, heinaniitmine, viljakoristamine ja linakitkumine. (Troska 2008: 207) Tänapäeval võime leida talgute teisenenud vorme. Juba varajasest kooliajast mäletan iga-aastast prügikoristamise päeva, mis hiljem, alates 2008. aastast hakkas toimuma üle-eestilise prügikoristuse “Teeme Ära” (Teeme Ära: Online) talgute korras. Prügikoristamist, mida võib pidada uuemaks talguvormiks, nimetas ka üks minu informantidest. Talgute tähtsusest Kihnu ajaloos on rõhutanud Rüütel (2013: 29): *Laevu ja paate on saarel valmistatud hiljemgi ning ka oma kodud on mehed ise ehitanud. Mõlemad tegevused eeldavad kollektiivset tööd: Üksi ei saa käia merel ega ehitada maja.*

Paar informanti tõstsid kogukonda loova ja kinnitava praktikana esile ka igapäevasemaid tegevusi: *Sie nagu näütäb kõik sedä, et ütleme, tõuassõ siolõ värsket*

ondjo, värsket kala või. Mõni käüb mere piäl ondjo, siis tõuassõ siolõ kala või ütleme (snd 1991, M, Kihnu). ...kui sul jääb midagi üle, siis sa lähed ja pakud seda kellelegi. Näiteks sul on piima, siis sa ütled “Oi, mul on nii palju piima, tahad piima?” (snd 1992, N, Tartu). Ometi peab tunnistama, et lüpsilehmade arvu drastilise vähenemise tõttu mõnekümne aasta jooksul on see praktika kadumas (Laasi 2008: 28). Sama informant jätkab: Annad onja, kalad samamoodi. Kootakse kõrdiriit, vahest antakse lihtsalt niisama, sest et kunagi tegid mingi heateo temale, et noh, kõik siuksed asjad nagu soodustavad minu arust kogukonnatunnet...kalamehed on seal mere peal ja need kalakaitsjad, siis kõik helistavad (snd 1992, N, Tartu).

Üks informant tõi välja ka uuemaid sündmuseid, millest üks on Kihnu Viulifestival. Festival toimub igal aastal oktoobrikuu esimesel nädalavahetusel ning eesmärk on üheskoos mängida, ühtlasi parandada mänguoskusi ja avardada teadmisi kihnu viulimängu traditsioonist (Kihnu Kultuuriruum: *online*). Eelmise sajandi esimesel poolel oli viulimäng Kihnus levinud nähtus, kuid sama sajandi lõpul 1980. aastatel see taandus (Rüütel: 39). Festivali kaudu üritatakse taas luua pärandivormi, mis oli vahepeal taandunud. Üheskoos mängimine ja kadunud traditsiooni tundma õppimine aitab ühtlasi tugevdada kogukondlikku läbikäimist ja kasvatada kogukonnatunnet. Minu intervjuueeritavatest ei mängi ükski viulit, kuid festivali programm sisaldab ka kontserti muuseumis ja tantsuõhtut rahvamajas, millest võivad kõik huvilised osa võtta. Teine suurem üritus on Kihnu Mere Pidu. Kihnu Kultuuriruumi koduleheküljel seisab kirjas, et festival lähtub vanast heast Kaluritepäeva traditsioonist, kuid hõlmab laiemalt kõike, mis Kihnu elu-olu puudutab (Kihnu Kultuuriruum: *online*). Minu intervjuueeritud informant rõhutas festivali juures just kollektiivset koostööd, mis soodustab kogukonnatunnet: *No ma arvan, et merepidu, et siis nagu kõik-- Hästi paelu ond nagu sellegä seotud ning siis korraldavad sedä ja-- et jah, nagu omavaheline koostöö ja siis nagu see, et kogukonnatunne, et teeme midagi suurelt ühiselt ää ning. Ma arvan, et see kõige rohkem nagu (snd 1996, N, Tartu).*

Ingrid Rüütel, kes on alates 1955. aastast Kihnus välitöid teinud (Rüütel 2013: 21), on juba varasemalt märganud Kihnu kogukonna puhul sarnaseid jooni ja kirjutanud

kogukondlikust elulaadist Kihnus 1970. aastatel: *...suur osa enda tarbeks püütud kalast jagati sugulastele ja naabritele, kui tapeti loom, jagati samuti palju laiali ("viidi värsket"); sugulased aitasid koolitada mandrile õppima siirdunud noori...ning enamus neist jäigi linna, sest saarel polnud sobivaid töökohti* (Rüütel 2013: 35). Siinkohal pean oluliseks märkida, et tänapäeval paljud kesk- ja kutsekoolis õppivad Kihnu noored on saanud peavarju nendelt samadelt kunagi linna elama jäänud sugulastel. Ajaline ja geograafiline distants ei ole suutnud täielikult lõhkuda sugulussidemeid, mis viitab selle samale tugevale kogukonnatundele suguvõsade vahel, mida üks informantidest ülal mainis.

1.2. Kogukonnas elamise eelised ja kitsaskohad

Kogukonnas elamise eelisena tõid informandid enim välja üksteise aitamist: *Kõik aitavad ühteteist. Võib öelda vist. Nii vaimses kui füüsilises* (snd 1988, M, Kihnu). Paar informanti tõid välja üksteise mõistmise, mille tagavad sarnased probleemid: *Võib-olla sie teeneteese mõistmine mingil määral, kui nied probleemid ning sioksõd, noh, mia just mõtlõ praegu selle liikluse probleemi piäle sii mandri vahelt* (snd 1991, N, Kihnu). *...kas või siuke väike näide, et sa lähäd mingi lõnna ning siis sa /ei taha/ bussiga minnä, siis nagu sa tead kõiki, kes nagu lõnna lähtväd enäm-vähäm ning saad küsida peale või mis iganes, saad raha säästa näiteks* (snd 1996, N, Tartu). Lisaks veel sotsiaalne turvatunne sarnaste inimestega koos elades, kellega saab end samastada. Veel pidas üks informant oluliseks kogukonna tugevust näitavaks teguriks andestamist üksteisele: *Jaa, samas antakse andeks ka nagu rohkem üksteisele neid asju nagu...* (snd 1992, N, Tartu).

Samas teadsid informandid välja tuua ka kogukonnas elamise kitsaskohti. Mõne informandi jaoks oli miinuste esile toomine isegi lihtsam. Hoolimata sellest, et ollakse valmis erinevates olukordades üksteist aitama näidatakse teiste kogukonnaliikmete vastu üles ka negatiivset hoiakut, mis väljendub näiteks kade olemises, vaenutsemises, tagarääkimises, õelutsemises või ärapanemises. Üks informant täheldas seda eriti nende

inimeste puhul, kes ei käi saare pealt väljas ja sellest tulenevalt on nende tolerantne teiste inimeste suhtes väiksem. Kui muidu pidasid informandid üksteise aitamist kogukonna plussiks, siis siinkohal tõi üks informant välja seisukoha, miks see igakord hea ei pruugi olla: *Noh, kui oleneb, kuidas seda ära kasutatakse seda. Et kui iga kord pinda käiakse, "Tulõ tie sedä ning tulõ tie kolmandat", siis ikka lõpuks akkab pinda ka käima jah* (snd 1988, M, Kihnu). Samamoodi, kui üldiselt jäi intervjuueeritavate vastustest mulje, et kogukonnas elamise üheks plussiks on tihedad sotsiaalsed suhted, siis siinkohal tõi üks teine informant välja selle miinuse: *Tiäd kõik tiädväd kõiki ning kohati tiäväd oma kohta vähäm kui teesed tiädväd ning* (snd 1991, N, Kihnu). Samas ei uskunud informant, et see on ainult Kihnus nii. Kuna väikses kogukonnas on inimesed üksteisega nii ruumiliselt kui sotsiaalselt tihedalt seotud, siis on selle arvelt raskem tagada eraelu privaatsust, nagu paarist intervjuust välja tuli. Üks Tartu noor spekuleeris selle üle, et miinuseks võib olla ka raskem kohanemine uues keskkonnas, kui peaks juhutama, et tuttav keskkond tuleb välja vahetada uue vastu. Informant tugines selle juures enda kogemusele ja arvas, et noorel inimesel on kergem uue olukorraga harjuda, kui inimesel, kes on ühes ja samas kohas elanud kolmkümmend-nelikümmend aastat.

1.3. Kogukondliku eluviisi hääbumine

Paari vastanu arvates on kogukondlik eluviis Kihnus taandumas. Üks informant nägi peamise põhjusena vanema põlvkonna kadumist, kes on järjepidevalt edasi kandnud esivanemate traditsioone ning järginud Kihnule omast elukorraldust: *Noh, need vanemad, kes seda asja ajasid, need kaovad järjest eest ära ja nooremad, nooremaid ei ole peale tulemas. See on nagu kindlasti põhiline asi* (snd 1994, N, Tartu). Siinjuures on oluline märkida, et noored on tänapäeval mobiilsemad ning võtavad omaks ka neid käitumismustreid ja arusaamu, mis on mandril. Samas tunnistas informant, et pole ise kunagi tugevat kogukonnatunnet tundnud: *Noh, ausalt öeldes ma ise ei ole sellega nii*

hullult-- või noh, see ei ole minule omane asi, et ma sellest nagu nii ise hullult aru saaks. Ma ise pole seda väga tundnud, sest ma nagu pigem-- jah, ma võtan inimest nii nagu isiklikult või nagu ongi iga inimene on ise... (snd 1994, N, Tartu).

Teine informant tõi olulise tegurina välja muutunud ühiskondliku korralduse, mis ei soosi enam niivõrd kogukondlikku eluviisi, mille üheks iseloomustavaks jooneks on vastastikune aitamine erinevate tööde juures.: *Mia arva, et-- kuidas öeldässe, et ühiskond ond nagu killustun või. Et, et, noh, noh, näiteks ennemä, ütleme, kolhoosi aegõs oli sie, et inimesed olid kõik võrdsõd, uata. Kõikõl olid võrdsõd võemalusõd ning kõikõl oli tüe...ning ei olõss kua mingit siokõst nagu võistlust või mingit võitlemist... (snd 1991, M, Kihnu).* Siin vihjab informant selgelt üldisele sotsialistlikule töökorraldusele majandites, kus oli suhteliselt vähe kihistunud sotsiaalne süsteem väheste piiride ja erinevustega tööde ja nendes peituvate võimaluste poolest (Jääts 2002: 31). Ühtlasi vihjab sama vastaja üldistele muutustele kogukondlikus eluviisis: *Sie oligi kogukond, uata, et tehti nied eenäd koos ää või luõmõlõ, ütleme, ning näiteks seatapminõ või-- noh, nied olid sioksõd tavalisõd asjad ondjo. Et sie nagu liitiski, mia arva, sedä kogukonda kua samamuõdi, et sioksõd tüed nagu just liitsid inimesi kogo (snd 1991, M, Kihnu).*

Niisiis on Kihnu traditsioonilist elulaadi ja kogukondlikku töökorraldust oluliselt mõjutanud põllumajandussektori kahanemine Kihnu majanduselus ning indiviidikeskse ühiskonna juurdumine.

Käesolevas peatükis käsitlesin Kihnu saare kogukonda terviklikult ning seda, millistes praktikates ühtsustunne avaldub.

2. Noorte sotsiaalsed suhted

Kui eelmises peatükis käsitlesin noorte üldist arusaama kogukonnast ja kogukonnatundest ning millised praktikad aitavad Kihnu puhul luua ja kinnitada grupikuuluvust, siis alljärgnevalt keskendun noorte sotsiaalsetele suhetele Kihnu kogukonnas. Peamiselt vaatlen, milliseid teisi gruppe oluliseks peetakse, kas ja kui tihe on noorte omavaheline läbikäimine ning mis on nende vaba aja tegevused saarel. Ühtlasi vaatlen noorte suhtumist väljastpoolt tulijasse ning millised kriteeriumid aitavad võõral Kihnu kogukonda sulanduda.

Kogukonnatunne pere- ja sõpruskonnas

Isiklikul tasandil lähtusid paljud noored kogukonna mõistele tunnetuslikult ega järginud kriteeriume, mida nad pidid eelnevalt Kihnu kogukonna defineerimisel oluliseks. Paari intervjuueeritava vastused kinnitasid, et kogukonna kontseptsioon ei ole üheselt mõistetav. Mõned noored taandasid kogukonnatunde kitsmale ringkonnale, eelkõige perele ja sõpradele, kuna neis ringkondades on läbikäimine kõige tihedam: *Kuna ma käin nii harva Kihnus, siis see kogukonnatunne on on jah selline raskesti tuntav, et ei ole enam nagu sellist seltskonda võib-olla. Ma suhtlen ainult paari inimesega seal niimoodi ja oma perega* (snd 1992, N, Tartu). Pere tähtsust rõhutasid eelkõige Tartus elavad noored, kuna perega hoitakse tihedamat kontakti kui saarel elavate noortega. Samas pani kogukonna mõiste ühte informanti kahtlema, kas sõprusringkonna kohta saab üldse kogukond öelda: *Tuttavatega noh, tutvavatega see kogukond, see läheb sinna alla juba vä, kus kolm-neli tükki koos on omavahel. Et see vist läheb lihtsalt sõpradega väljas olemiseks, hängimiseks nii-öelda* (snd 1988, M, Kihnu).

Noored Kihnus

Kihnu intervjuueeritavad taandasid suhtlemise teiste noortega pigem kitsamale tutvusringkonnale: *Paar tükki on ju. Naabripoiss ja, see, kellega ma koos töotan* (snd 1988, M, Kihnu). *Pigem nagu jääbki nagu tutvusring-- või noh, nagu oma siokõ grupp, kellegä käüd nagu läbi* (snd 1991, N, Kihnu). *No näiteks, ütleme, vahel suab küläs käüä näiteks Kuragal ondjo, kellegä mia läbi käü* (snd 1991, M, Kihnu). Viimane informant tunnistas, et suhtlemisest teiste noortega on vajaka, kuna enamus tema ealised noored, kellega tal on tihedamad suhted olnud, elavad väljaspoolt saart. Siin välja toodud ei tähenda, et informandid ei suhtle ülejäänud Kihnu noortega. Kuna saar on väike, siis omavaheline kokkupuutumine on paratamatu. Nagu juba ülalt välja tuli, siis suheldakse üksteisega jõulude ajal ja pidudel. Üks informant tunnistas, et on pigem kodune ja teiste noortega väga ei suhtle.

Kihnu noored Tartus

Enamus Tartu informantidest tunnistasid, et puutuvad samas linnas elavate Kihnu noortega vähe kokku. Peamiselt piirdub suhtlus tervitamisega linna peal. Samas kui üks informant ütles, et käib Tartus tihedamalt läbi kahe kihnlasega: *Jaa, ja noh ühe kihnlasega... vend elab ja* (snd 1992, N, Tartu). Üldiselt põhjendati vähest suhtlemist uue sõpruskonna leidmisega: *Ja siis nüüdseks ongi siis nagu, kui ma olen Tartus, ma olen nagu siit leidnud endale palju uusi sõpru...* (snd 1996, M, Tartu). *Ja, mul lihtsalt Tartus on kujunenud ikkagi pigem see mandrisõprade kogukond rohkem* (snd 1994, N, Tartu). Eelmine informant lisas, et teisi samas linnas elavaid Kihnu noori on vähe. Lisaks tõi üks informant välja erinevad õpitavad erialad ja vanuseaspekti: *Jah, erinevad vanusõd ja*

*erinevad erialad ja siis nagu kuõlis ei näe ka, näiteks need Tartu Ülikuõli uõnõd ei põlõ kõik omavahel nagu seotud, näiteks mingid nied bioloogia osakonnad, need üldse mingi teises linna otsas ja siis üldse ei näegi. Jah, kuidagi ei ole ka jah (snd 1996, N, Tartu). Neljas informant tõi olulise tegurina välja erinevad keskkonnad, kus parasjagu viibitakse. Vastavalt keskkonnale jagavad noored kas erinevaid või sarnaseid kogemusi: *Huvitav on see, et nagu minu seltskonnast kihnlased, kihnu inimesed nagu linnas väljaspool Kihnut ei niimoodi läbi, et ikka Kihnus saadakse kokku, aga linnas on väga harva tegelikult või kuidagi...* (snd 1992, N, Tartu). Eelnevast võib järeldada, et Tartu kihnlaste omavaheline läbikäimine on paljuskki seotud sellega, kui tihedad suhted on neil varasemalt üksteisega olnud. Sama informant jätkab: *Kihnus tunned, et oled nende inimestega kuidagi rohkem seotud Kihnu piires, väljaspool sa seda enam niimoodi ei tunne... linnas oled oopis võõram kihnlastest... Midagi on nagu, mis on kõigil ühist nagu, mida rääkida. Ja kohe, kui sa nagu välja lähed, siis nagu kaob ära kuidagi* (snd 1992, N, Tartu).*

Kaks Tartu kihnlast suhtlevad vähesel või suuremal määral ka saarel või mõnes muus linnas elavate kihnlastega: *Mõningal määral ikka, muidugi. Et need sõbrad, kis mul ikka Kihnus on olnud, nendega ikka aeg-ajalt saab räägitud* (snd 1994, N, Tartu). ...*kuidagi Pärnus ja Kihnus on siuke rohkem nagu sõpru ja – vägeväm* (snd 1996, N, Tartu). Samas hiljem ütles seesama informant, et head sõbrad tekkisid väljaspool Kihnut: *Jah, kõik on nagu linnas, kes mul on ja nad on jäänud siinamaani* (snd 1996, N, Tartu). Siinjuures ei arva ma, et informant oleks endale kuidagi vastu rääkinud, pigem tõi ta välja võimalikud suhtlemistasandid. Kaks ülejäänut tunnistasid, et nad praktiliselt ei suhtle kihnlastega. Nende jutu põhjal jäi mulje, et see ei ole olnud nende teadlik otsus, pigem on see lihtsalt nii kujunenud.

2.1. Noorte vaba aja tegevused

Noored nimetasid mitmeid tegevusi, kuidas saarel vaba ega veeta. Peamiste tegevustena toodi välja jõusaalis ja võrkpallitrennis käimist: *Noh, ma käin näiteks jõusaalis, võrgutrennis, mis nagu pakutakse siin* (snd 1988, M, Kihnu). *Jõusaal ja võrkpall nuörtõ siäs* (snd 1991, N, Kihnu). Lisaks nimetati veel avalikke üritusi rahvamajas ja töötubasid muuseumis, jooksutrenni, ja käsitööringi. Kui ühe informandi arvates pakutavaid vaba aja tegevusi saarel jagub, siis teine informant arvas vastupidist: *Et ikkagi ond võemalusi kua ondjo, aga sioksi vabaaja veetmisvõimalusi ond vähä. Samas lõnnõs ond sie nagu iä uata, lõnnõs suad absoluutselt minnä kõikisõ kontserditele ning kinus ning sioksi nagu vabaajategevusi nuörtõlõ, uata* (snd 1991, M, Kihnu).

Lisaks neile pakutavatele võimalustele sisustavad noored ise enda vaba aega. Peamiselt toodi välja kellegi juures istumist: *Mm, kas käime koos jalutamõs või mängäme kuaerta või uatamõ filmä* (snd 1991, N, Kihnu) *Ei no Kihnus näiteks mingid filmiõhtud või mingid siuksed lihtsalt jõstmisõhtud nagu, riägitässe omavahel juttu ning* (snd 1996, N, Tartu). *No ütleme, nagu mia ausalt ütle ondjo, siis kõik-- ikka käiäakse kellegi juurõs või* (snd 1991, M, Kihnu). Justkui häbenedes tunnistasid mõned, et koosistumistel tarvitatakse ka alkoholi: *Nagu paelud nagu jõuad kua ondjo...* (snd 1991, M, Kihnu). *'Vahest natukõ jõuassõ kua'* (snd 1996, N, Tartu). Suvisel ajal tehakse ranna ääres ka lõket. Lõkkel käimised on hea näide tihedast noorte omavahelisest suhtlemisest. Tavaliselt, kui mingi punt otsustab lõkkele minna, siis jutud sellest jõuavad kiiresti teiste kõrvu ning lõkkeliste seltskond muutub õhtu jooksul suuremaks. Mõnikord tehakse lõket mitmes kohas korraga, välja on kujunenud kindlad lõkkeplatsid.

2.3. Suhtumine võõrasse

Vilve Kalits (2006: 16) on märkinud: *20. sajandi keskpaiku oli kihnlaste jaoks uudne nähtus võõraste sissēränne. Kui enne seda oldi võõrastesse suhtutud vaenulikult, siis sel ajal niisugust suhtumist enam ei kohanud. Kihnu oli elama asunud üksikuid venelasi ja ukrainlasi. Tõenäoliselt kirjutab Rüütel (2013) nendest samadest ukrainlastest ja venelastest: Saarele jäi koduväiks ka kümme-kond majaka valveteenistuses olnud sõdurit – peamiselt Ukrainast ja Valgevenest pärit maapoisi, kes abistasid kihnlasi talutöodes ja sulandusid rahulikult saare ellu. Nende järglastest on kasvanud tublid kihnlased.* (Rüütel 2013: 35)

Siinkohal võib segadust tekitada sõna võõras, mida ma järgnevalt üsna palju kasutan. Kui inimene kolib uude keskkonda elama, kas siis saab tema kohta enam võõras öelda. Selle enda jaoks mingis mõttes probleemse sõna kasutuse põhjendan ära Agnes Aljase (2002: 51) öelduga, et mingis mõttes on see stereotüüpne märk, millega väljendatakse ideed piirist ning mis ei ole oma tähenduses selgelt fikseeritud, sest märgid, mis sümboliseerivad teatud määratlust on erinevad, neid on palju ja nende tähtsus erineb ajas, oleneb sotsiaalsest kontekstist.

Selle koha pealt, kas kihnlaseks sünnitakse või saadakse, jagunesid arvamused küllaltki selgelt pooleks. Paar vastanut, kes uskusid, et kihnlaseks on võimalik saada vaid sünnipäraselt, tõid oma argumendi kaitseks välja keele aspekti: *Seda lihtsalt kuuled kõnest, kõnepruugist kuidagi või kõnest saad aru, et kuidas üks on see* (snd 1992, N, Tartu) *Sia võid vieri sedä kihnu kielt kuidagi ondjo, aga mio arust sie ei põlõ nagu, sie ei põlõ kellegi asi noh. Et sie ei sünnü mitte kusagilõ mio arust, et kui tulõd ning vierid sii kihnu kielt ondjo...Mia arva, et sie ond valõ jah, miolõ ei mieldi tegelt sie* (snd 1991, M, Kihnu) Nagu näha, siis teine vastanu rõhutab eriti tugevalt keele tähtsust kihnlaseks olemise puhul ning peab seda valeks, kui keegi võõras seda imiteerida üritab. Lisaks keelerollile rõhutati ka

sugulussidemeid: *Aga ikka pluss on see, kui sul on mingid sugulased Kihnust, siis sa oled ikkagi juba rohkem kihnlane, kui see, kellel pole üldse sugulasi Kihnus* (snd 1992, N, Tartu). *Kui sa ei ole Kihnus sündinud, sul ei ole kihnu juuri, siis sa ei saa elu sees päris kihnlasõks* (snd 1994, N, Tartu) Niisiis võib eelnevast järeldada, et paljude Kihnu noorte jaoks on kohapäritolu oluline, kuna see tagab neile grupikuuluvuse. Viimast aitavad luua tugevad sugulussidemed ja kindlad kultuurielemendid, mis iseloomustavad Kihnut ja sealset kogukonda.

Kuna kogukondlik kokkukuuluvus ja sugulussidemed loovad Kihnust tugeva terviku (Sudak 2015: 45), siis võiks arvata, et väljastpoolt tulijal on sinna üsna keeruline sulanduda. Samas ei välistanud ükski intervjuueeritavatest võõral võimalikku sulandumist kogukonda. Pooled neist uskusid isegi, et kihnlaseks on võimalik ka saada. Kuid selle juures on oluline ajamõõde, mida paljud informandid rõhutasid: *Ikka on võimalik saada, aga sinna läheb päris kaua aega, tegelikult võib öelda* (snd 1988, M, Kihnu). *Kauem eläd, sedä kihnlasõmaks sia suad* (snd 1991, N, Kihnu). *Ma arvan, et ja, see on nagu suhtumise ja aja küsimus nagu peajasjalikult* (snd 1996, M, Tartu). Paar vastajat arvasid, et noored võtavad võõraid paremini omaks kui vanemad. Üks informant põhjendas seda sellega, et noored käivad rohkem saarelt väljas ja on avatuma meelega: *Noored käivad ise palju rohkem väljas ja natukene võib-olla, noh, mõtlevad teistmoodi kui vanemad inimesed. Et noh, koolid on ju väljas, keskkool on väljas. Paratamatult leiad sealt linnasõpru ja see on nagu kuidagi ja kui nad tulevad Kihnu ja mõni linnast tuleb keegi elama Kihnu, saad sõbraks ja see on nagu, võtad ta omaks kuidagi ikkagi* (snd 1992, N, Tartu). Üks informant pidas oluliseks asjaoluks ka võõra lähedast seotust grupi liikmega: *Kui täiesti võhivõõras tulõb elämä, vot sedä mio arust nagu ei võeta, aga kui siol näiteks, et mies ond nagu Kihnust, et siis nagu võtaksõ paelu parõmini... Kui sa ikkagid juba lapsõd suad, mia ei tiä, kihnu mehegä või kihnu naesõga, siis ju sedä enäm sjõnd seostab nagu Kihnuga – kihnu inimeseks* (snd 1991, N, Kihnu).

Kõige olulisema eeldusena, et võõrast aksepteeritaks täisväärtusliku kogukonna liikmena tõid noored välja võõra enda soosivat suhtumist Kihnu kogukondliku elu ja selle

kultuuri vastu. Oluline on, et väljast tulija võtaks omaks kihnlasele omapärase mõtteviisi, kombed, traditsioonid ja väärtused ning ühtlasi panustaks omalt poolt kohaliku elu edendamisse: *...kui see inimene nagu elab nende inimestega koos, ta järgib nagu samu traditsioone ja samu nagu ideid nagu sellist-- mis see sõna nüüd ongi, ee, väärtuseid nii-öelda. Et kui ta nagu järgib neid, kui ta nagu saab selle eluga hakkama ja ta on nagu teistele inimestele ka toeks, et siis kindlasti nagu aja jooksul teda võtakse rohkem omaks jällegi (snd 1996, M, Tartu). No, ma arvan, et sellest, et kuidas ise sõjnna Kihnu sellesse elusse nagu panustad. Kui sõjnd nagu uvitab sie ning aitad sellele kaasa, et see kultuur säiliks ning siis ma arvan, et sõjnd võetakse nagu tõsisemalt või. Kui sa lihtsalt nagu olõd kusagil omaede nokitsõd, siis kõik mõtlõvadki noh, "Olga siis" (snd 1996, N, Tartu). Üks informant tõi paralleeli ka laiemalt tasandilt: Aitame ju samamuõdi ju, sulandumõ keskkonnale enam-vähem, nagu igal pool enam-vähem. Kui sa lähed teise riiki, samamuõdi ju sulandud selle kultuuriga. Kihnus samamuõdi ju (snd 1988, M, Kihnu) Mitu informanti tõstsid esile Katrin Kumpani nime, kes võttis 1960. aastatel Kihnu kultuurielu eestvedamise enda kanda ning tänu kellele on folklooriansambel *Kihnumua* tuntud nii Eestis kui välismaal (Rüütel 2013: 92). Niisiis on tema panus olnud küllalt oluline Kihnu kultuuris Sealtsamast tõi üks informant vastandlikku näite ühest vanemast mehest, kes on Kihnus elanud juba aastakümneid, kuid pole seni suutnud eesti keelt ära õppida, rääkimata siis kihnu keelest.*

Peatükis käsitlesin peamiselt noorte omavahelisi suhteid. Ilmnes, et paljud noored taandasid kogukonna mõiste sõprus- ja perekonnasidemetele. Selgus, et võõra integreerumine Kihnu kogukonda sõltub paljuski tema enda initsiatiivist.

3. Noorte lahkumine ja tuleviku väljavaated

Siinkohal toon välja põhjuseid, mille üle on varasemalt spekuleeritud, et need võiksid olla maalt lahkumise põhjused. Nimelt eelistavad tihtipeale maanoored gümnaasiumiastmes linnakoole maakoolidele. Sageli teevad noored valiku avaldatud koolide edetabelite järgi. Tihtipeale on linnakoolid esirinnas ning maakoolid jäävad järjestuses tagapoole *...maanoorte uurimise seisukohast on tabelite avaldamine tähtis seetõttu, et need võivad näidata kodukoha kooli viletsast kohta ning kannustada gümnaasiumiõpinguid alustama gümnaasiumis, mis asub vallast väljas, sageli linnas* (Nugin 2014: 1456). Veel võib lahkumise põhjuseks olla elukutsele vastava töö mitteleidmine kodukohas, kuna kiiresti muutuvus ühiskonnas kaotab õpitu õpingute ajal kiiresti oma tähtsuse. Kuna piirid on lahti ja võimalusi palju, siis tihtipeale tahavad noored hariduse, silmaringi avardamise ja keelepraktika eesmärgil minna välismaale õppima, ka maanoored (arutelu kohta vt. Nugin 2014).

Järgnevalt käsitlen Kihnu noorte võimalikke lahkumise põhjuseid saarelt. Need kipuvad kattuma ülal väljatoodud põhjustega, mis puudutavad Eesti maanoori üldiselt. Eraldi pöoran tähelepanu kalapüügi kui traditsioonilise elatusala tähtsuse vähenemisele Kihnus. Kalastusele keskendumist pean oluliseks, kuna sel on olnud tähtis roll Kihnu kultuuri säilimisel, see on katnud kihnlase toidulauda ning taganud sissetuleku. Viimasena uurin noorte pakutuid tööalaseid võimalusi Kihnu saarel.

3.1. Kihnu noorte lahkumise põhjused saarelt

Peamiseks põhjuseks, miks noored Kihnust lahkuvad, võib pidada tööpuudust: *Kihnus ei põlõ iä elädä, sellepäräst et sii ei põlõ tüed, uata, üks asi. Kui olõks tüekoht, siis olõks sii inimesi kua rohkõm, mia arva, ning inimestel olõks jah, mingi põhjus sii olla* (snd 1991, M, Kihnu). *Kui suarõl ei põlõ tüed, siis ei põlõ võemalik praegu siia tahakohe tulla* (snd 1991, N, Kihnu). Ühe asjaoluna tõi informant välja, et praegused töökohad on enamuses hõivanud keskealised inimesed, kes on ise alles töövõimelised, ning sellepärast ei jagu noortele töökohti. Sama informant rõhutas ka palgaerinevust: *Et poesid küll õpvad merekuõlis ondja, aga nämä ikkagi lähväd kua suurtõ laevõ piäle, et siiamuani tegelikult siia vahele otsõsõlt ei põlõ ju kiegil tuln... Kuulõ, tänäpääväl elu sõltub kõik rahast ondja, et siis sie suurõm raha liigub ikkagi mujal kui sii Kihnu ümber. Et sie lihtsalt ei põlõ võemalik ää elädä selle rahaga, mis sia siit nagu tieniks et* (snd 1991, N, Kihnu). Kaks vastanut, kes elavad hetkel Kihnus, tunnistasid, et peavad järgmine sügis olude sunnil Kihnust lahkuma ja väljaspool saart tööd leidma. Üks neist oli juba mitu kuud tagasi Kihnus töölt koondatud ning registreerinud end hetkel töötuks.

Kuna paljud minu intervjuueeritavatest tähtsustasid haridust, eelkõige Tartu informandid, siis võib seda pidada üsna tähtsaks teguriks, miks otsustatakse saarelt lahkuda. Paljud kõrgharitud noored ei leia Kihnus oma erialale vastavat tööd. See kajastus ka osades Tartus läbiviidud intervjuudes: *No, ma ei saa seal absoluutselt oma elu mingi oma erialaga seostada, seal ei ole tööd... Et ühesõnaga elu minu jaoks jääks seal täiesti seisma* (snd 1994, N, Tartu). *...ma tahan nagu töötada kuskil laboris ja ma tunnen, et see on midagi minu jaoks* (snd 1996, M, Tartu). Üks informant arutles ka palga situatsiooni üle: *Siin ei teeni ka kuigi hästi. Ikkagi on see noh miinimumpalk enam-vähem vist. Kis tienib rohkõm, sie tienib, kuidas kunagi. Tavaliselt ikka poole kohaga ollakse tööl ju – Kihnu nagu* (snd 1988, M, Kihnu).

Paar intervjuueeritavat leidsid, et tüdrukud on hariduse omandamises ja parema tööala saavutamises ambitsioonikamad: *Et tüdrukud, need enamik ikka tahavad kindlasti veel õppida ja...*(snd 1994, N, Tartu). *Et tüdrukusi nagu päris palju nagu kuidagi siokõ oma elu piäl...et tüdrikud nagu mõtlõvad rohkem siokõ et nagu karjääri piäle võib-olla või siis mingi töö peale, et jah, et ei põlõ sioksõd nagu* (snd 1996, N, Tartu). Samas kui esimene informant nimetas poisse pigem kodulembesteks ja kokkuhoidvateks³: *Millegipärast just poisid on siuksed nagu võib-olla kas siis rohkem koduhoidjad või mis iganes, aga nad on rohkõm kodus ja*. Siinjuures tõlgendas vastaja kodukesksena ossikultuuri: *Siuke, ütleme nii, et väikse kogukonna ossikultuur on nagu väga tugevalt sees* (snd 1994, N, Tartu). Võimalik, et üldkäsitluses niisugust käsitlust ei leidu.

Kihnu puhul on oluline rääkida selle eraldatusest mandrist. Füüsiline ja geograafiline distantis võib olla mõjuv põhjus, miks saarelt lahkutakse. Sellele asjaolule vihjasid üsna selgelt ka mitmed informandid. Siinjuures on oluline märkida, et sellele pöörasid tähelepanu pigem Tartus elavad informandid. Ilmselt on see tingitud asjaolust, et kui nad tahavad soovi korral Kihnu minna, siis olenevalt ilmastikust ei pruugi see igakord õnnestuda: *...kliimast oleneb sinu elu, kas on tormi ja kas on jääd jakas on, ma ei tea, madal vesi, kõrge vesi. Sellest hästi palju oleneb, et sa ei saa alati liikuda igale poole, kus sa tahad* (snd 1992, N, Tartu). *Võib-olla see, et nagu ei sua kõiki nagu siis, kui tahad. Ütleme, et praam ei käü mingi mõõtu päävä ning siis ei sua puest kaupa ning siis piäd uatama kuidagi, mis kodo süed, egä päe kartulit enam-vähäm või kui siol midagi muud ei põlõ ning* (snd 1996, N, Tartu). *...transport on halb mandriga* (snd 1994, N, Tartu).

³ Siinkohal nõustun arvamusega, et noormehed hoiavad Kihnus mingil põhjusel rohkem kokku. Üks põhjus võib peituda selles, et mõned aastad tagasi lõpetasid Kihnu Kooli suhteliselt järjestikku lennud, kus poiste osakaal oli klassis tunduvalt suurem. Näiteks oli minu lennus neli poissi ja mina ainus tüdruk.

3.2. Kalapüügi kui traditsioonilise elatusala hääbumine Kihnus

Pärnu laht on oma looduslike eelduste poolest paljude kalaliikide kudemisala ja teda peetakse kalavarude poolest rikkaimaks piirkonnaks Eesti rannikuvetes. Esimesed viited kalapüügile kui elatusalale Kihnus pärinevad 17. sajandi esimesest poolest, kuid sel ajal ei omanud see Kihnu majanduslikus elus suurt kaalu. Hiljem kalapüügi tähtsus kord tõusis, kord langes. Peamiseks elatusalaks sai kalapüügist alles nõukogude ajal, kui see moodustas 1960. aastatel Nõukogude Partisani majandustegevusest 90%. Kalandus oli Kihnu peres olisim sissetulekuallikas (Laasi 2008: 16). Lisaks kalapüügile said kohalikud tööd soola- ja suittsehhis (Mätas, Laasi 2008: 17 kaudu). Nõukogude aega, kui kihnlastel oli oma kalurikolhoos, võib mingis mõttes pidada õitsenguajaks. Sel ajal suurenesid perede sissetulekud ja paranesid elamistingimused, remonditi ja ehitati uusi elamuid (Kalits 2006: 74-78).

Nõukogude ajal kujunes oluliseks kalapüügivahendiks *kakuam*. See on kevadise kuderäime püügil kasutatav suur seisevnoot, mis võeti esmakordselt kasutusele 1948. aastal. *Kakuami* olemasolu tähendas seda, et võimalik oli püüdma hakata ülisuurtes kogustes kala. Kalitsi sõnul püüti möödunud sajandi keskpaikku kevadhooajal keskmiselt 60-80 tonni kala, rekordsaagid kõikusid 150-200 tonni vahel (Kalits 2006: 20, 27, 67, 69-70, 80). *Kakuami* on talgukorras koostöövorm (Troska 2008: 207), mis nõuab 8-10 meest (Jõgisalu 2006: 153). Niisugust üksust kutsutakse püügibrigaadiks (Kalits 2006: 73). *Kakuam* on selge näide traditsioonilise elulaadi töökorraldusest.

Tänapäeval on Kihnus endiselt suurim tööealiste hõivatute arv kalanduses. 2008. aasta seisuga oli saarel kutselisi kalureid 60 ringis (Laasi 2008: 18). Üks minu intervjuueeritavatest pakkus 2016. aastal sama arvu, millest tulenevalt võib öelda, et kalapüük on viimase kümnendi sees olnud stabiilne eluvaldkond. *Kakuamil* on endiselt oluline roll kalapüügis nagu mujalgi Pärnu lahe rannäärsetel aladel. Aastaringelt

olulisemal kohal on võrgupüük. Kasvasin ise üles kaluriperes, kus kaluriametit pidasid mõlemad vanemad. Pärast paadi randumist haarati töösse terve pere: kalade väljavõtmine võrgust ja hiljem võrkude puhastamine. Mõned kalurid, kes vajavad rohkem abikäsi, palkavad endale nii-öelda kalavõtjad ja *mutitarijad* (abilised, aitavad kalavörke korrastada). Jällegi ilmneb siin kogukondlikule elulaadile iseloomulikke jooni.

Minu läbi viidud intervjuudes ei näinud noored kaluriametit enam perspektiivika elukutsena. Üks informant nägi traditsioonilise elatusala kadumist pigem negatiivsena: *Et kaovad näiteks nief vanad elätusalad ää vaikselt ondjo, et ütleme, et kalurina väga põlõgi eriti nuõri vist. Mõni nuõr, kis ond kalurina tienistub tieni. Varssi ond siokõ, et sie ond nagu aruldus, et Kihnus kiegi tienib...üldjuhul minnässe vällä ning* (snd 1991, M, Kihnu) Sellest tulenevalt suureneb ka lahkunute arv noorte meeste seas. *Ma arvan, et elatusalana ei põlõ kellelgi enäm sie, et pigem kõik nagu ei akka riskma sellegä, et uatavad nagu kaugõmalõ või. Et see on tegelikult suht hääbuv asi minu arust vähemalt* (snd 1996, N, Tartu).

Peamise põhjusena, miks kalapüüki ei nähtud perspektiivika ametina, toodi välja piirangud: *Ei sua ju kalur olla, sest lihtsalt naa suurõd piirangud ond piäl ondja* (snd 1991, N, Kihnu). Kalapüügipiirangud on loodud kalavarude ja mereökosüsteemi kaitseks. Kalapüügieeskirjadest on võimalik täpsemalt lugeda Riigi Teatajast (Riigi Teataja 2003: Online). Informandid mõistsid, et piirangud on vajalikud kalavarude kaitsmiseks: *...mia suan noh väga aru sellest, et... neid kalu piäks nagu piiri järge püüdmä ning* (snd 1991, N, Kihnu). *No nüüd need lihtsalt väga ju enam ei tasu ära, kalade varu vähenemisega ja muu siuksega* (snd 1994, N, Tartu). *Et kui me nagu püüame liiga palju kala merest välja, et siis see muutub ikkagi probleemiks onja, et siis ei ole igal juhul jätkusuutlik, ükskõik, kas keegi ütleb meile, kas me võime nagu püüda või mitte* (snd 1996, M, Tartu). Samas arvas esimene informant, et piirangud ei ole kohati õigustatud, kuna Kihnu kalameeste arv on siiski tagasihoidlik selleks, et kogu merd tühjaks püüda.

Paljud informandid pidasid kaluriametit tänapäeval alatasustatuks ning mõnede noorte arvates on sellega tegelemine küllaltki kulukas: *Noh, kui sa nagu aastast aastasse sellega nagu tegeled, siis noh, hing on sees, ütleme niimoodi...Kui tahad sellega rohkem*

tegeleda, siis peab ikka finants suurõm olõma...Sinna läheb ikka päris tublisti seda: paadid, mootorid, load, võrgud, püüinised nagu (snd 1988, M, Kihnu). Siis sa tõesti nagu , kui sa siukse peale ainult jääd, siis ongi peost suhu. Et kesse ikka niimoodi elada tahab. Et see ei tasu ära (snd 1994, N, Tartu). Sia piäd naa paelu tüed ning vaeva nägemä, et sia ei tieni iialgi tasa ennäst (snd 1991, M, Kihnu). Samas märkis eelmine informant, et tasa teenimine on võimalik ainult röövpüügiga. Veel üks informant tõi välja hinna erinevuse, millise rahasumma saab räime eest kätte kalur ja milline räime hind on turu peal: Kui keväde räämepüük ond, siis sie kalur ju suab naa vähä selle rääme iest, aga uatad turu piäl sedä rääme hinda ondjo, sie ond nagu, et kas sie raha nagu lähäb õigõ koha piäle siis (snd 1991, N, Kihnu).

Minu intervjuueeritud noormeestest ei olnud hetkel ükski kutseline kalur, kuigi üks on sellega varasemalt kokku puutunud. Üldjuhul arvasid nii noormehed kui tütarlapsed, et kalapüügiga võib tegeleda pigem hobikorras mõne muu töö kõrvalt: *Sie nagu hobikorral võib-olla poesid tegelevad. Aga noh, see töö kõrvalt jälle. Õhtul viib sisse ja hommikul tood välja, ainultk endale, mitte rohkemat nagu. Ongi hobipüük (snd 1988, M, 1988). Siol piäb alati midagi viel olõma, kus sia tienistust suad (snd 1991, M, Kihnu). Päris puhtalt ainult kalandusega enam ei tiä. Et võib-olla mingi jah siis niimoodi hooajaliselt, niimoodi suvisel ajal, kui tal rohkõm aega on või midagi, aga mitte keegi ei tegele niimoodi, et ainult kalandusega enam veel (snd 1996, N, Tartu).*

3.2. Kihnu noorte arvamus väljavaadetest saarel

Üldiselt võis intervjuueeritavate jutust jääda mulje, et noortel peaaegu et ei olegi tuleviku väljavaateid saarel, kuna muutunud ühiskonnas väheneb traditsiooniliste elatusalade tähtsus ning selle arvelt kasvavad muud väärtused, nagu näiteks hariduse omandamine. Kui ma küsisin noortelt, et kas ja mis võiksid olla noorte väljavaated saarel ainult paar informanti arvas, et perspektiivi väga ei olegi: *Ei ütleks, Kõik on piiratud siin*

jälle samamuõdi. Kellel joppab, sellel on tööd, ja kellel ei joppa (snd 1988, M, Kihnu). Samal ajal, kui üks teine informant oli oma vastuses kohati vastandlik: *Ei, mitte väga. Seal ei ole lihtsalt tõesti, kas või juba see, et seal ei ole tööd...seal annaks nii palju ära teha lihtsalt* (snd 1994, N, Kihnu). Tõenäoliselt mõtles informant siinkohal seda, et väljavaateid oleks, kui noored näitaksid rohkem aktiivsust üles. Noorte aktiivsuse küsimuse juurde tulen hiljem tagasi.

Praegu toon välja tööalaseid võimalusi, millega noored võiksid saarel nende endi sõnul tegeleda ja edasi arendada. Osad informandid täheldasid turisminduse kasvavat mõju Kihnu majanduselus: *Mia arva, et sie turism ikkagi üks asi, mis mia arva, et jääb ning aina kasvab sie turism, et sie ond kua lähi aastatõl nähä, et turismindus ikka arõnõb ning lähäb aina edekohe. Sie ond üks, mia arva, piämissi elatusalasi varssi...sest et talvõ ond ju nagu avastamata allõs Kihnu, et sie talinõ turism ei toimugi viel õiõti. Ütleme, et kodumajutus mõnõdõl ond ondjo aga egä sie kua viel naa populaarnõ ei põlõ praegu* (snd 1991, M, Kihnu). *...no sui muidugi, vaata turistid ja palju ja saavad oma mingi turismitalusid ning asju tehä,no sadamaturg ond nüüd juba ning siis saad siäl oma asju müüa* (snd 1996, N, Tartu).

Üks informant arvas, et noormeestel oleks saarel väljavaateid rohkem, kuna kutsekoolis õpitu tuleb saarel rohkem kasuks: *Ma olen tähele pannud, et päris palju Kihnus nagu on akatud oma mingeid neid nagu kodosi korde tegemä ning ehitätäksõ päris paelu ning siis nagu ond sellest ehitamisest ning sellest nagu suht suur vajadus selle järgi tegelikult...No ning mingi automehaanikusi ning sioksi tegelt ju taris nagu. Järjest rohkõm ond Kihnus mingi autusi ning siis ei piä mingi lõnna ronima oma autu pärast ning jõrmsasi rahasi maksma selle eest, et suad nagu Kihnus käüä nagu* (snd 1996, N, Tartu). Informant teeb siin vihjeid ka sellele, et üleüldine elatustase ja ostujõukus on Kihnus kasvanud.

Paljud noored nägid siinkohal reisimist positiivse tegurina, kuna saarelt ärakäimine annaks juurde kogemusi, mida hiljem saaks saarel tööalaselt rakendada; siinjuures peeti silmas just turisminduse valdkonda: *Ikka see turismi arendama ja on võimalusi küll*

igasuguste väljamaalaste oidmiseks tegelikult, aga kuidagi peabki nagu hästi palju kogemusi saama enne kuskilt linnadest ja käima (snd 1992, N, Tartu). Üks informant mõtles seda ka isiklikust vaatepunktist: *...et ütlem, kui mia tüetä nagu kokana Kihnus ondjo, sui, oma turismitalus, siis sie ond nagu plussiks, mia arva, kui mia lähä vällä, et mia midagi uut õpi ning arõnda nagu samas edekohe sedä turismindusõ alast toitlustust. Kihnu toitu nagu parõmini näütä inimestele, et sie Kihnu toidu eripärä või kihnu küeki nagu* (snd 1991, M, Kihnu).

Siinkohal võime rääkida sellest, kuidas teadvustatud pärandi korral muutub oluliseks majanduslik sfäär. Mingi kultuurilise nähtuse või eseme (siin Kihnu kultuuriruum) pärandiks muutmise järel võib hakata see teenima selles konkreetses protsessis osalenud tegelaste huve (Bendix 2009: 258-260). Niisiis hakkab arenema päranditööstus ehk turism. Miks see nii on? Kihnu puhul näeme, et varasemad elatusallikad ei toimi enam nii nagu varem, kuid vajadused on samad, mis mandrilgi. Sellega käib kaasas ka kuvandiloome seestpoolt väljapoole, mis ei tähenda, et see muidu nii ei oleks; mingile asjale või nähtusele tuleb juurde uus tahk (Kuutma 2016).⁴

Enamus informandid olid ühel nõul sellega, et tihtipeale jääb Kihnu noortel puudu ettevõtlikusest, tahtmisest ja julgusest, et oma ideid kuidagi saarel rakendada: *kihnu nuõrtõl on võib-olla vähe tahtmist, et midagi teha. Et tahtmist võiks rohkem olla...* (snd 1992, N, Tartu) *...nuõrõd piäväd nagu rohkõm võib-olla tegutsema ning noh, ideid vällä käümä ning julgõmad olõma võib-olla. Ise mia olõ kua mõtlõn, et võiks ju tehä, aga ikka ei julgõ. Naa paljusi asju tegelikult, mis võiks, aga noh, sie nõuab kõiki projektä ning muid asju... et mjõtu tüekohta annaks juurõ, aga jah* (snd 1991, N, Kihnu). Eelnevast võib järeldada, et kogemuste puudumine projektide kirjutamisel on samuti üks põhjus, miks ei julgeta oma ideid ellu viia. Samas spekulceris üks informant selle üle, et isegi, kui noored oleksid aktiivsemad, siis oleks ikkagi vähe neid tegevusi, mida arendada: *Kui kujutaks, ede, et nuõrõd olõks aktiivsemad, et-- aga siis akkad mõtlõma, aga mida nad siis sii tieks ondja* (snd 1991, Kihnu).

⁴ Kursuse „Euroopa etnoloogia“ loeng kultuuripärandist.

Intervjuude analüüsi põhjal võib järeldada, et kõige otsustavam tegur, miks Kihnust lahkutakse, on tööpuudus. Selle kõrval nähti olulise põhjusena haridust ning mõne jaoks oli määrav ka geograafiline ja füüsiline distant mandrist. Kui praegu on kalastus veel peamine elatusallikas Kihnu saarel, siis tulevikus nähakse olulise sissetulekuallikana turismi, kuna karminenud püügieskirjade tõttu ei ole noorem põlvkond kutselise kaluri ametist enam huvitatud.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö peamine eesmärk oli uurida Kihnu noorte arusaama kogukonnast ja kogukonnatundest ning kuidas need avalduvad erinevate praktikate kaudu. Tööd ajendas kirjutama minu enda seotus Kihnuga. Samuti ajendas mind tööd kirjutama kihnlase identiteetide paljus, mis tuleneb tänapäevaste piiride avatusest, hariduse omandamisest, massimeedia ja kauba üha suurenevast tarbimisest. Selle põhjal võiks öelda, et kihnlane ei eristu mandriinimesest.

Siiski on Kihnus tänu eraldatusele mandrist säilinud eriilmeline kultuur, mis kanti 2003. aastal UNESCO inimkonna suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirja ja 2008. aastal aastal liideti see koos teiste meistriteostega inimkonna vaimse kultuuripärandi esindusnimekirja.

Kihnu kultuuri üheks osaks on kogukondlik elulaad, mis on aja jookusl pidanud vastu seisma mitmetele proovikividele. 20. sajandil mõjutas kihnlaste argist elukorraldust kindlasti Nõukogude Partisani liitmine Pärnu Kaluriga 1973. aastal, millest tulenevalt Kihnu osakaal vähenes tunduvalt. Sellest omakorda tulenes üha suurenev tööpuudus saarel ning paljud kalurid, sealhulgas noored olid sunnitud saarelt lahkuma. Eesti taasiseseisvumisele järgnenud põllumajandussektori olulisuse vähenemine mõjutasid taaskord Kihnu argielu ja väljarändeprotsesse, kuna kolhooside kadumisega kadusid ära ka paljud ametikohad. Paarikümne aasta jooksul on inimeste lahkumine saarelt olnud jätkuv suundumus, lahkujateks on eelkõige noored.

Noorte lahkumine Kihnust tähendab, et ühtlasi nõrgenevad nende sidemed kodukoha ja selle inimestega. Teoreetilistest käsitlustest võime aga leida, et kogukonna eksistents baseerub liikmete omavahelisel tihedal suhtlemisel. Kogukonda võib pidada elujõuliseks, kui sotsiaalseid sidemeid pidevalt taasluua. Oma uurimuses vaatlesin, kuidas sotsiaalseid sidemeid taasluuakse erinevate praktikate kaudu ja tegin seda noorte vaatepunktist lähtudes. Leidsin, et noored on huvitav ja ühtlasi oluline sihtgrupp, mida käesoleva teema juures uurida ja seda just seetõttu, et kui ei kasva peale uut põlvkonda, kes

sünnipaika pidama jääb, siis kaob kogukond selles tähenduses, nagu seda senini mõistetud on.

Kihnu noorte arvates tähendab kogukond ühiselt jagatavaid kultuurilisi elemente, nagu näiteks rahvariided, keel ja tavad, mis ühtlasi loovad ühtekuuluvutunde. Lisaks aitavad kokkukuuluvustunnet luua grupi eraldatus mandrist, mis tagab selle, et grupiliikmed on omavahel sotsiaalselt tihedalt seotud, mille all mõistavad informandid üksteise toetamist, aitamist ja üksteisega läbikäimist. Eelpoolmainitu tagab inimesele turvatunde selles keskkonnas, kus ta elab. Oluline on siinjuures märkida, et nii Kihnus kui Tartus elavad kihnlased rääkisid kogukonnatundest ainult Kihnuga seoses.

Mare Mätas on täheldanud, et jõulud on Kihnus kõige suurem kogukondlik üritus, kuna siis tulevad koju nii noored kui mandrikihnlased, käiakse perest peresse, suheldakse omavahel palju, klaaritakse asju, tantsitakse ja lauldakse. Sarnaselt Mätasele kinnitavad jõulude olulisust ka noored. Minu intervjuueeritavate jaoks seisnes jõulude olulisus veel selles, et siis nähakse ka neid noori, keda pole ammu kohanud.

Jõulude kõrval toodi kogukonna-loome toetajana välja veel teisi tegevusi, sealhulgas matuste korraldamine, talgud, mis on ka ülejäänud Eesti kohta välja toodud, et need püsisid Eesti küla kogukondlikus elulaadis kuni 20. sajandini. Talgute korras tehti ära suuremad tööd, nagu näiteks heinaniitmine, sõnnikuvedu ja viljakoristamine. Minu informandid tõstsid talgute korras esile puude tegemist ja kartulite võtmist. Igapäevasemate tegevustena toodi välja kala ja piima jagamist üksteisega, millest viimase tähtsus kogukonda loova praktikana on lehmade arvu drastilise vähenemise tõttu peaaegu et kadunud. Üritustena tõsteti esile pidusid kultuurimajas, mille puhul rõhutati koosolemist ja selle juures ühiseid tantse ja tüdrukute puhul *kõrdi* kandmist. Üks intervjuueeritav tõi välja uuemaid üritusi – Kihnu Viulifestivali ja Kihnu Mere Peo, viimase puhul rõhutas informant just kollektiivset koostööd peo korraldamisel, milles avaldub ühtlasi kogukonnatunne.

Intervjuude põhjal selgus, et kogukonnas elamisel on omad tugevused ja nõrkused. Kogukondliku eluviisi eelisenä rõhutasid informandid selle baseerumist solidaarsusel, mis väljendub üksteise aitamises, andestamises ja mõistmises, mille tagavad saarelisusega

seotud probleemid. Veel tähtsustati sotsiaalset turvatunnet inimestega, kellega jagatakse samu väärtusi. Heade külgede kõrval toodi välja ka kogukonnas elamise kitsaskohad, mis avalduvad eelkõige kade olemises, vaenutsevas hoiakus üksteise suhtes, samuti tagarääkimises, õelutsemises ja “ärapanemises”. Kui ühelt poolt pidasid noored tihedaid sotsiaalseid suhteid kogukonda loovaks teguriks, siis teisalt nägid nad selles ka eraelu privaatsuse puudumist.

Paarist intervjuust selgus, et kogukondlik eluviis on Kihnus taandumas. Ühe olulise põhjusena tõi üks informant välja muutunud ühiskondliku korralduse. Varem jagamisel, teenetel ja tutvustel baseerunud majandussuhted muutusid pärast iseseisvumist individuaalseteks ning rahasse arveldavaks.

Intervjueeritavate vastustest ilmnes, et arusaam kogukonnast ei ole üheselt määratletav. Kui üldiselt mõisteti kogukonna all Kihnu kogukonda terviklikult, siis isiklikul tasandil lähtusid paljud informandid kogukonna mõistmisel pigem tunnetuslikult ja andsid kogukonna mõistele sümboolse tähenduse. Kihnus elavad noored taandasid kogukonna eelkõige sõpruskonnale, samas kui Tartu noored perele, kuna viimasega on suhted tihedamad kui teiste noortega saarel. Ühtlasi kinnitasid Tartu intervjueeritavad, et läbikäimine teiste Tartu kihnlastega on nõrk.

Paljudest intervjuudest selgus, et nii Kihnu kui Tartus elavate kihnlaste jaoks on oluline kohapäritolu, kuna see tagab neile grupikuuluvuse. Viimast aitavad luua tugevad sugulussidemed ja kindlad kultuurielemendid. Enamik informante pidas kihnlase defineerimisel oluliseks teguriks kihnu keele aspekti. Samas ei välistanud noored võõra võimalikku sulandumist Kihnu kogukonda, kui väljastpoolt tulija võtab omaks kihnlasele omapärase mõtteviisi, kombed, traditsioonid ja väärtused ning ühtlasi panustaks omalt poolt kohaliku elu edendamisse.

Informantide vastuste põhjal üritasin välja tuua võimalikke noorte lahkumise põhjuseid Kihnust. Peamiseks põhjuseks võib pidada tööpuudust saarel, praegused töökohad on enamuses hõivanud keskealised vallakodanikud. Paar informanti arutlesid ka palga vahekorra üle. Tartu kihnlaste vastustest lähtudes võib öelda, et tõenäoliselt ajendab noori saarelt lahkuma ka hariduse omandamine, tihtipeale on kõrgharitud noortel raske

Kihnus tööd leida.

Kuigi kõige suurem tööhõive Kihnu majandusektoris on endiselt kalanduses, ei näinud Kihnu noored seda enam perspektiivika elukutsena. Peamise põhjusena tõid noored välja seadustega kehtestatud piirangud, samuti ei peetud kalapüüki hästi tasustatud elukutseks. Pigem arvasid informandid, et sellega võiks tegeleda hobikorras. Minu intervjueeritavatest noormeestest ei olnud ükski kutseline kalur. Samas nägid noored turismindust kui kasvavat majandussektorit Kihnu majanduselus, üks informant arvas isegi, et sellest võib tulevikus saada üks peamisi elatusalasid.

Täpsemalt vajaks uurimist keel kogukonna sümbolina. Keelt käsitlesid kogukonna sümbolina ka minu informandid, see näitab teema relevantsust ning edasiste uurimuste läbiviimise vajadust.

Kasutatud allikad ja kirjandus

Allikad

Al Jazeera kodulehekülg. 13.05.2016.

<http://www.aljazeera.com/indepth/inpictures/2015/08/estonia-kihnu-women-island-150819081240347.html>

Facebook. *Nuõrõd kihnlasõd*. 15.09.2016.

<https://www.facebook.com/groups/579785888754339/>

Kihnu Kultuuriruum kodulehekülg. 02.05.2016. <http://www.kultuuriruum.ee/>

Riigi Teataja kodulehekülg 2010. 11.05.2016. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>

Riigi Teataja kodulehekülg 2003. 11.05.2016.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/126042013021>

Statistikaameti kodulehekülg. 22.05.2016 <http://www.stat.ee/rahvastikunaitajad-ja-koosseis>

“Teeme Ära 2008” kodulehekülg. 12.05.2016. <http://www.teeme2008.ee/>

Publitseeritud kirjandus

Aljas, Agnes 2002. *Kihelkonna valla argielu ja kogukonna sümboolne konstrueerimine tänapäeval*. Peaseminaritöö. Tartu. Etnoloogia õppetool.

Annist, Aet 2011. *Otsides kogukonda sotsialismijärgses keskuskülas*. TLÜ Kirjastus. Tallinn.

Bardone, Ester 2013. *My farm is my stage: a performance perspective on rural tourism and hospitality services in Estonia*. Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda. Tartu.

- Bendix, Regina 2009. *Heritage between economy and politics*. - Smith, L.; Akagawa, N. (eds) Intangible heritage. London: Routledge.
- Troska, Gea 2008. Külad ja külaelu. - Viires, Ants; Vunder, Elle (toim). *Eesti rahvakultuur*, lk 199 – 212. Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn.
- Ehn, Billy 2011. *DOING-IT-YOURSELF*. - *Autoethnography of Manual Work*. pp. 53-63.
- Jaanits, Jaanika 2012. *Etniline eneseteadvus ja muutused komi tudengite elus*. Magistritöö. Tartu. Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.
- Jääts, Indrek 2002. *Töö kolhoosis. Oisu piirkond Järvamaal 1940. aastate lõpust 1960. aastate lõpuni*. – Eesti Rahva Muuseumiraamat XLVI. Eesti Rahva Muuseum. Tartu. Lk. 27 – 50.
- Kalits, Vilve 2006 [1963]. *Kihnlaste elatusalad XIX sajandi keskpaigast XX sajandi keskpaigani*. – Toim. Sang, Joel. Sihtasutus Kihnu Kultuuriruum. Kihnu.
- Laasi, Laura 2008. *Kalastuse ja põllumajanduse roll ja tähtsus Kihnus kolhoosiperioodil ja tänapäeval nõukogude ja kaasaja materjalide põhjal*. Lõputöö. Tartu. Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.
- Noyes, Dorothy 2003. *Group*. – *Eight Words for The Study of Expressive Culture*. Vol. 1. – (eds) B. Feintuch. Urbana and Chicago. Board of Trustees of The University of Illinois, pp. 7-42.
- Nugin, Raili 2014. *“Kusagil on ikka parem kui meil...” Maanoorte valikute taustast ajakirjanduse ja noorsootöötajate pilgu läbi*. lk. 1447-1467.
- Palu, Maarja 2011. *Kihnu peo muutumine lähiajas*. Uurimustöö. Pärnu. Pärnu Ühisgümnaasium.
- Plaan, Joonas 2012. *Culture in nature: traditional ecolocial knowledge and environmentalism in Kihnu*. Bachelor Thesis. Tallinn. Tallinn University. Estonian Institute of Humanities. Department of Social and Cultural Anthropology.

Põld, Liisa 2007. *Turism Kihnu kultuuriruumi osana 21. sajandi alguses*. Lõputöö. Tartu. Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.

Rüütel, Ingrid 2013. *Naised Kihnu kultuuris*. EKM Teaduskirjastus. Tartu.

Rüütel 1995. Kihnu pulmakombed – juured ja suundumused. *Folklore*, 41, Lk. 328-354.

URL: <http://www.folklore.ee/tagused/nr41/ryytel.pdf> (vaadatud 17.05.2016)

Rüütel, Ingrid. *Naised kihnu kultuuris*. Kihnu muuseum. Kihnu.

Rüütel, Ingrid 2009. Kihnu pärimustantsud minevikus ja tänapäeval.- *Folklore*, 41. Lk. 53-74. URL: <http://www.folklore.ee/tagused/nr41/ryytel.pdf> (vaadatud 17.05.2016)

Sudak Jaan 2015. *Luupainaja sotsiaalne funktsioon Kihnu ühiskonnas: Luupainaja pärimuse võrdlemine arhiivi- ja välitöömaterjalide põhjal*. Magistritöö. Tartu. Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond.

Summary: The creation of community and its practices at the example of young people of Kihnu

The purpose of this thesis is to study the understanding of community and sense of community among the young people of Kihnu and how this is made apparent in different cultural practices. The paper also aims to explore social relations and future outlooks of the youngsters within the community of Kihnu.

Kihnu island belongs to the Pärnu county of Estonia. It is the largest island in the Gulf of Riga with an area of 16.9 km². Due to its isolation from the mainland, Kihnu has maintained its unique culture, consisting of a communal lifestyle, oral heritage, material culture, the Kihnu dialect and the natural environment. The cultural space of Kihnu has been recognized as the Masterpiece of Oral and Intangible Heritage of Humanity by UNESCO.

However, nowadays the identity of the people of Kihnu is not shaped solely by the insular culture. The increasing role of education, mobility, media and consumerism is bringing forth a more versatile and complex identity.

The nature of this research is qualitative. It relies on an interview-based fieldwork that was conducted among eight youngsters from Kihnu (ages 19-28) and participant observation. The interviews were performed in Kihnu and Tartu, so as to examine the effect of current residence to the answers of Kihnu's youngsters.

In the introductory paragraph, the issue requiring research is laid out. Furthermore, theoretical background and conducted fieldwork are presented. This is followed by the analysis, which is divided into three sections. Firstly, the sense of community and related cultural practices are examined according to the young people of Kihnu. Secondly, the social relations of Kihnu's youngsters in Kihnu as well as in Tartu are described. Also, the youngsters' attitude towards strangers who relocate to Kihnu is examined here along with the preconditions of their successful integration. Lastly, the youngsters' reasons for leaving the island and their future outlooks are investigated.

The analysis showed that the concept of community among youngsters from Kihnu is understood as mutual cultural features that also contribute to the creation of a sense of community. Furthermore, physical isolation from the mainland is considered to contribute to a sense of belonging. Also, communal activities and events such as Christmas, funerals, harvesting, food sharing and events in the local culture hall were emphasized. However, it also became apparent that the concept of community is not uniquely definable.

The communal lifestyle of Kihnu has different pros and cons. On the positive side, solidarity and a sense of security were pointed out. On the other hand, downsides like jealousy, hostility, lack of privacy and gossiping were also referred to in the interviews. Some interviewees mentioned that the capitalist system has had a negative impact on the willingness of people to share and to perform favors for each other.

Even though the sense of belonging is strongly related to origin and the dialect of Kihnu, the possibility of successful integration of new people was not denied. However, this can only happen following acceptance and adoption of the distinctive features of the culture of Kihnu.

For local youngsters, the main reasons for leaving the island are unemployment and seeking educational opportunities. In turn, finding a job in Kihnu is especially difficult for highly educated youngsters. Currently the most prevalent field of employment in Kihnu still concerns fishing and youngsters do not consider this as a valid future outlook for themselves. Instead, they mentioned tourism as a possible future industry of Kihnu.

LISAD

Lisa 1. Intervjueeritavate andmed

Süniaasta	Sugu	Amet/ Haridus	Intervjueerimise aeg	Intervjueerimise koht
1988	M	Üldehitaja; kutseharidus	11/03/16	Kihnu
1991	M	Kokk; kutseharidus	12/03/16	Kihnu
1991	N	Töötü; kutseharidus	11/03/16	Kihnu
1991	N	Pedagoog, õpilane; hetkel omandab kõrgharidust	12/03/16	Kihnu
1992	N	Farmatseut, õpilane; hetkel omandab kõrgharidust	31/01/2016	Tartu
1994	N	Õpilane; hetkel omandab kõrgharidust	28/01/2016	Tartu
1996	M	Õpilane; hetkel omandab kõrgharidust	26/02/2016	Tartu
1996	N	Õpilane; hetkel omandab kõrgharidust	10/02/16	Tartu

Lisa 2. Kurase baari baaridaamid Agne ja Seidi. Suvi 2015.

Lisa 3. Alvar Tolli turismitalu õuel. Suvi 2015.

Lisa 4. Kakuam Pärnu lahes. Foto erakogust. Kevad 2016.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____Maarja Palu_____

(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: _____23.03.1993_____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Kogukonna loomine ja selle erinevad praktikad Kihnu noorte näitel

,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendajad on _____Kirsti Jõesalu, Raili Nugin_____,

(*juhendaja nimi*)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 23.05.2016